

Čtvrtletník pro přímo řízené organizace MŠMT

Nejen pro zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a preventivně výchovné péče a speciální školy

2/ 2023

OBSAH

⇒ **Úvodní slovo**

⇒ Aktuality nejenom z MŠMT 5

⇒ Hlavní zjištění z mimořádného šetření realizovaného mezi školskými zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy – I. díl: důvody umístění a speciální potřeby dětí 7

⇒ JAK NA TO....Podání žádosti o zápis změn(y) v rejstříku škol a školských zařízení.... 14

⇒ Téma Nejvyššího státního zastupitelství: Právo ředitele zařízení schvalovat opatření ve výchově 15

⇒ Téma Policie ČR: Útěky dětí z pohledu policejního pátrání 16

⇒ Téma Veřejného ochránce práv: Mobilní telefony v ústavní a ochranné výchově aneb věc, která dráždí dospělé 19

⇒ Téma PŘO: Metody instrumentálního obohacování 24

⇒ Téma PŘO: Týden pro rodinu v Jeseníku—představení nového SVP 28

⇒ Zaměřeno na: Hlavní město Praha —Přehled PŘO 29

⇒ Zaměřeno na: Hlavní město Praha: Nové SVP Pontis „Včas nebo pozdě“ 32

⇒ Zaměřeno na: Hlavní město Praha —Finálová účast Milana Arnera z Konzervatoře a střední školy Jana Deyla v anketě Zlatý Ámos 2023 35

⇒ Zaměřeno na: Hlavní město Praha : Škola Jaroslava Ježka 36

⇒ Videa – informace o projevech traumatu u dětí 38

Úvodní slovo

Mgr. Martina Macová Budinská
Vedoucí oddělení metodické podpory a řízení PŘO
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1
tel: +420 234 81 1331
e-mail: budinskam@msmt.cz

Vážené a milé paní ředitelky,
Vážení a milí páni ředitelé,
Vážené a milé kolegyně,
Vážení a milí kolegové,

máme za sebou polovinu roku 2023 a blíží se prázdniny. Toto pololetí bylo velmi intenzivní z hlediska naší společné práce a spolupráce. Takřka 4 měsíce jsme se společně potkávali nad hlavními principy pro přípravu věcného záměru nového zákona, který plně nahradí zákon č. 109/2002 Sb. V současné době finalizujeme textaci věcného záměru a zařazení jej do schvalovacího procesu.
Současně proběhla řada klíčových jednání, pořádaných vámi nebo námi, která přinesla užitečné podněty a inspiraci, umožnila sdílet dobrou praxi. Byla vždy milým a příjemným setkáním lidí, odborníků, kteří to s prací s dětmi myslí vážně. Lidí, kteří každodenně pomáhají dětem překonat bariéry, které si samy do života vpustily nebo jim jejich okolí složité bariéry na jejich cestě životem postavilo.

Společně jsme se potkávali na pracovních jednáních, poradách:

⇒ ***25.- 27. 4. 2023 MŠMT uspořádalo se všemi řediteli PŘO v Hotelu Medlov na Vysočině***

⇒ ***22.- 23. 3. 2023 porada FICE s dětskými domovy v Hustopečích u Brna***
⇒ ***5.- 6. 4. 2023 výjezd na jednání s VOŠMT Olomouc***
⇒ ***25.- 26. 5. 2023 jednání Rozpravy Ostravice pořádané Asociací speciálních pedagogů***
⇒ ***6.- 7. 6. 2023 jednání Asociace náhradní výchovy se zařízeními v Třebíči***

I touto cestou bych chtěla vám všem poděkovat za spolupráci, za to, že ve vás máme partnery, na které se můžeme vždy obracet a společně řešit nejeden zapeklitý problém.

Úvodní slovo

Mgr. Martina Macová Budinská
Vedoucí oddělení metodické podpory a řízení PŘO
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1
tel: +420 234 81 1331
e-mail: budinskam@msmt.cz

Co se týče týmu lidí, kteří vás metodicky vedou, tak ten zaznamená od léta malou změnu – vlastně opravdu mrňavou. Naše milá kolegyně Kamila Dürichová nosí pod srdíčkem uzlík štěstí, který v létě vykoukne na ten velký svět kolem.

Já bych chtěla Kamče popřát moc štěstíčka, zdraví a radosti s dětmi a rodinkou. Poděkovat jí za vše, co dělala pro nás, pro vás i děti ve vašich zařízeních. Je to člověk, kterému život dětí ani vás dospělých není lhostejný a dělala vždy maximum pro to, aby podmínky pro vaši práci zlehčovala a vylepšovala. A přitom všem vždy dokázala vyloudit úsměv na tváři svou milou, empatickou, nekonfliktní povahou – je to sluníčko mého týmu.
Budeš nám chybět, ale věříme, že nastane za pár let chvíle, kdy Tě opět všichni společně uvítáme.

Vám všem přejeme krásné prázdniny, plné dojmů, zážitků a zaslouženého odpočinku. Ať se vám vydaří akce s rodinami a vašimi blízkými. A pokud budete s dětmi ze zařízení vyrážet na prázdninová dobrodružství, tak hodně sluníčka, pohody, úsměvů, a když nám pošlete nějaké fotky z prázdnin s vašimi dětmi, budeme moc rády..

Aktuality

48. letní olympiáda výchovných ústavů ČR

Ve dnech 21.5. – 26.5. 2023 proběhla letní olympiáda výchovných ústavů ČR – kategorie chlapci. Pořádáním byl pověřen ze strany MŠMT ČR Výchovný ústav, dětský domov se školou, základní škola, střední škola a školní jídelna Hostouň. Soutěže probíhaly na sportovištích pořádajícího zařízení a dále pak na Městském stadionu Domažlice (zde se konalo slavnostní zahájení a ukončení) a v plaveckém stadionu v Domažlicích. Účastnilo se 11 školských zařízení, 64 dětí v doprovodu 23 pedagogických pracovníků. Soutěžilo se v těchto disciplínách: nohejbal, volejbal, plavání, lehká atletika, malá kopaná, špl na laně, stolní tenis, cyklokros, letní biatlon. Delegátem olympiády byl Mgr. Petr Butula, ředitel VÚ Terešov.

Zvítězil VÚ, DDŠ Moravský Krumlov před VÚ Terešov a VÚ Střílky. Celá akce proběhla v příjemné atmosféře a bez výchovných problémů všech chlapců.

Ing. Radek Bošek, MBA
ředitel
VÚ, DDŠ, ZŠ, SŠ a ŠJ Hostouň

Aktuality

48. letní olympiáda pro chlapce z dětských domovů se školou

V době od 4. 6. 2023 -8. 6. 2023 pořádal DDŠ Liběchov 48. letní olympiádu pro chlapce z dětských domovů se školou. Akce se zúčastnilo 13 zařízení, celkem 104 účastníků plus organizátoři a rozhodčí.

Akce byla podpořena MŠMT částkou 308 000Kč, dalších 88 000Kč se podařilo získat od podporovatelů našeho zařízení formou finančního daru (Mondi Štětí, Město Mělník, KROS, TSB Facility, EMS, K+H), dostali jsme i nefinanční dary, které nám umožnily akci uspořádat. Počasí nám přálo, základnu jsem měli v Kempu na Mělníku. Kluci soutěžili v disciplínách lehké atletiky, plávání, v nohejbale, fotbale, stolním tenise, univerzálním šestiboji a krosu. Těší nás, že celá akce byla doprovázena zájmem a aktivní účastí dětí, které nic nevzdaly, soutěžily dle pravidel a ani COVIDová pauza v našich zařízeních výkony ve sportování výrazněji nepoznamenala. Celou olympiádu vyhrál DDŠ Chrudim, druhý byl Moravský Krumlov, třetí Měcholupy.

Setkání dětí a dospěláků bylo zase velmi fajn a nemuseli jsme řešit ani nějaké nevhodné chování.

Mgr. Petra Šumová a organizační tým DDŠ Liběchov

Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna,

Liběchov, Rumburská 54

Tel: 724 993 615

Oznámení

Tomáš Magrla, vedoucí vychovatel a zástupce ředitele Výchovného ústavu Kutná Hora ve středu 17. 5. uprostřed telefonního hovoru zkolaboval, Kolegyně se mu snažily pomoci, přivolaná záchranka též, ale bohužel již se neprobral. Zemřel týden po této události v nemocnici.

Tomáš byl můj kamarád a spolupracovník. Poprvé jsme se potkali, když jako vedoucí vychovatel z DÚM dovážel klienty do Kutné Hory. Daleko více jsem ho však poznal v rámci sebezkušenostního výcviku. Byl vždy optimistický, plný života, tělem i duší sportovec a miloval svou práci. A stejně tak působil, když mi před necelým rokem předestřel možnost vést VÚ Kutná Hora. Já se této šance chopil a Tomáš se stal mou pravou rukou. Bohužel stále bojoval se zákeřnou chorobou, ale snášel to statečně a přesně v duchu svého optimistického způsobu života. Všichni jsme věděli, že s ní bojuje, všichni jsme znali jeho stav, přesto nás strašně zasáhlo, když ho náhle během plnění svých pracovních povinností zasáhla ataka.

Tomáš odešel náhle a strašně moc nám bude chybět. Jako kamarád, ale i jako kolega a starší zkušenější bratr, který dokáže poradit. Tome budeme na tebe stále vzpomínat.

Vít Šnajdr

Ředitel VÚ Kutná Hora

Aktuality

VÚ, SVP a SŠ Buškovice slavnostně...

Červen pro děti vždy znamená blížící se prázdniny. Stejně tak pro část chlapců z Výchovného ústavu v Buškovicích je předzvěstí završení jejich studia závěrečnými zkouškami. Po nich následuje v řadě případů osamostatnění a nástup do prvního zaměstnání. Chlapci, kteří nemají rodiny, odchází na ubytovny a zde zúročí návyky, které získali během reedukačního pobytu v Buškovicích. Na střední škole měli možnost výběru z učebních oborů zednické, lesnické, zahradnické a tesařské práce. Po písemné části závěrečných zkoušek složili třídenní praktické zkoušky, které zvládli bez problémů. Jejich praktickou připravenost dokazuje i to, že se přímo podílí na údržbě, případně výstavbě nových objektů zařízení. Celý proces uzavírá ústní zkouška před komisí. Kromě zaměstnanců zařízení, v letošním školním roce, v komisi zasedli i zástupci středních škol ze Žlutic, Chomutova a Křivoklátu. Celou komisi doplňuje odborník na slovo vzatý Ing. Sahulka, člen České komory autorizovaných inženýrů a techniků.

Nebývá výjimkou, že někteří z chlapců předstupující před tuto komisi mají na sobě poprvé společenský oblek a kravatu. Po několikahodinovém maratonu došlo k vyhlášení výsledků. Mnozí byli možná mile překvapeni. Nejenomže všech devět chlapců závěrečné zkoušky úspěšně složilo, ale dokonce nejhorší známkou z ústních zkoušek byla známka chvalitebná a téměř polovina chlapců získala známku výbornou. Jeden z nich měl dokonce samé jedničky a prospěl s vyznamenáním. Potěšitelné bylo konstatování odborníků z „civilních" učilišť, že naši chlapci z oborů typu „E" jsou lépe připraveni a přistupují ke zkouškám zodpovědněji, než mnohé z jejich dětí, které studují obory typu „H". Kromě toho, jeden z chlapců odcházel i s řidičským průkazem sk. B a ostatní s oprávněním na řetězové pily, křovinořezy a vysokozdvižné vozíky.

Tento skvělý výsledek je hmatatelným důkazem kolektivní, speciálně pedagogické činnosti kooperujícího týmu pedagogů a pro příští školní rok je velkým závazkem.

Přejeme našim absolventům, aby jejich cesta dospělostí byla úspěšná.

PhDr. Mojmír Šebek
Ředitel VÚ, SVP a SŠ Buškovice

Téma MŠMT

Mgr. Jan Klusáček
Odbor řízení a podpory regionálního školství - 20
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
jan.klusacek@msmt.cz
+420 775 002 696

Hlavní zjištění z mimořádného šetření realizovaného mezi školskými zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy

I. díl: důvody umístění a speciální potřeby dětí

Na počátku roku 2023 realizovalo MŠMT mimořádný sběr mezi zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy s cílem získat data, která nejsou běžně sbírána ve výkazu Z14. Účelem bylo získat podkladová data pro:

přípravu Koncepce péče o ohrožené děti v resortu školství a úpravy zákona 109/2002 Sb.;

případnou úpravu normativního financování dětských domovů;

nastavování optimálních kapacit MŠMT přímo řízených zařízení ústavní a ochranné výchovy s různou specializací;

nastavování sítě středisek výchovné péče v územích;

formulaci opatření v oblasti školní prevence.

S ohledem na to, aby nedošlo k nadbytečné zátěži zařízení, byla zařízení požádána o poskytnutí informací pouze o dětech v evidenci k 31. 1. 2023 (nikoli o dětech, které prošly zařízením, např. v posledních dvou letech).

Díky perfektní spolupráci ze strany zařízení, bylo dosaženo excelentní návratnosti. Dotazník vyplnily všechny přímo řízené organizace (PŘO) a byly tak získány informace o 2 097 dětech v evidenci všech 55 zařízení s vlastním IZO v rámci sítě PŘO. Perfektní návratnost ale byla i mezi dětskými domovy, v jejichž případě dotazník vyplnilo 134 ze 137 zařízení (návratnost 98 %) a byly tak získány informace o 4 227 dětech v evidenci dětských domovů.

Z provedeného šetření tak lze získat velmi dobrou informaci o dětech ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy (statistiky, které nejsou běžně k dispozici z výkazu Z-14).

S ohledem na velké množství v rámci šetření zjišťovaných údajů, bude prezentace výsledků šetření v Čtvrtletníku PŘO rozdělena do dvou dílů. V tomto prvním dílu budou představena hlavní zjištění, pokud jde o důvody umístění dětí do zařízení a speciální potřeby dětí.

Důvody umístění do zařízení a speciální potřeby dětí

V rozeslaném dotazníku byl věnován velký prostor problematice důvodů umístění dětí do zařízení a speciálních potřeb dětí, protože v rámci běžného statistického zjišťování nejsou důvody umístění zjišťovány vůbec a v případě speciálních potřeb jsou ve výkazu Z-14 zjišťovány v podstatě jen počty dětí diagnostikovaných ŠPZ.

I přesto níže prezentované statistiky s výsledky z mimořádného šetření nelze považovat za úplný ani za zcela přesný zdroj informací. Zejména, pokud jde o důvody umísťování dětí do zařízení (např. protože zařízení nemusí u všech dětí všechny důvody znát). Rámcovou představu, jak o důvodech umísťování dětí do školských zařízení, tak o speciálních potřebách přítomných dětí nicméně poskytnout mohou.

Důvody umístění

Z porovnání hodnot v Grafu 1, který zachycuje důvody umístění do dětských domovů, a Grafu 2, který obsahuje výsledky za PŘO, je zřejmé, že:

děti v evidenci dětských domovů byly do DD umístěny nejčastěji (v 69 %) kvůli nedostatkům v péči (zanedbávání) a bytové nouzi rodiny (v 48 %);

v PŘO byly děti nejčastěji (v 77 %) kvůli problémovému (náročnému) chování dítěte v rodině či ve škole;

neplatí, že by došlo ke „smytí“ rozdílu mezi dětskými domovy a PŘO a do dětských domovů by byly poměrně často umísťovány děti kvůli problémům v oblasti chování (četnosti jednotlivých důvodů v Grafu 1 a Grafu 2 jsou výrazně odlišné).

Téma MŠMT

Mgr. Jan Klusáček
Odbor řízení a podpory regionálního školství - 20
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
jan.klusacek@msmt.cz
+420 775 002 696

Hlavní zjištění z mimořádného šetření realizovaného mezi školskými zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy

I. díl: důvody umístění a speciální potřeby dětí

Problémové chování, speciální potřeby v oblasti duševního zdraví

Z toho, že dětské domovy uvedly jako jeden z důvodů umístění dítěte do zařízení problémové chování ve škole či v rodině v případě 11 % dětí (a nenásilnou trestnou činnost nebo zneužívání návykových látek v 1–2 %), lze vyvozovat, že praxe (nevhodného) umísťování dětí s problémovým chováním soudy do dětských domovů (namísto PŘO) prozatím není častá. Vyplývá to i z porovnání, jak podílu dětí se závažnými vývojovými poruchami chování diagnostikovanými ŠPZ, který byl v případě DD 6 %, zatímco u PŘO 27 % (uvedená statistika poskytuje jen přibližnou představu s ohledem na skutečnost, že poruchy chování často nejsou ŠPZ diagnostikovány), tak z podílu dětí s poruchami chování podle § 10 a 11 § vyhlášky 438/2006 Sb., které nemají poruchy chování diagnostikované ŠPZ (ten činil v případě DD 3 %, u PŘO 59 %; viz Grafy 3 a 4).

Výrazně nižší je v případě dětských domovů i podíl dětí s psychiatrickou diagnózou F90-F 99 – Porucha chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a v adolescenci (nebo nespecifikovaná duševní porucha). V dětských domovech bylo dětí s touto diagnózou 15 %, zatímco v PŘO 37 % (viz Graf 5). Výrazně méně než v PŘO bylo v dětských domovech i dětí, které zažily opakované (min 2x) pobyty na lůžkové psychiatrii (4 % v DD vs. 17 % v PŘO; viz Graf 5).

Z výše uvedeného nicméně nevyplývá, že by děti, které jsou v dětských domovech neměly projevy náročného chování nebo speciální potřeby v oblasti duševního zdraví, to mohou mít (ze statistiky důvodů pouze vyplývá to, že umístění dítěte do DD zpravidla není reakcí na problémy dítěte v oblasti chování). Naznačuje to jiná statistika, podíl dětí s psychiatrickou medikací, který byl v případě DD sice dvakrát nižší než v případě, ale zjištěných 21 % dětí v DD s psychiatrickou medikací (viz Graf 5) představuje nezanedbatelnou hodnotu.

Zda je setrvávání těchto dětí v dětských domovech vhodné, nebo by bývalo bylo lepší přemístění do některého ze zařízení v rámci sítě PŘO, není možné ze sebraných dat vyvozovat.

Každopádně, pokud jde o PŘO, z dat je zřejmé, že děti s potřebami v oblasti duševního zdraví, představují nevýznamnou část (20 % až 40 %) ze všech dětí v síti PŘO (17 % z dětí v PŘO má za sebou minimálně dva pobyty na lůžkové psychiatrii). A platí to pro PŘO nehledě na typ zařízení, jak je vidět z Grafu 6.

Další důvody a speciální potřeby

Pokud jde o další důvody a speciální potřeby dětí, za pozornost stojí, mimo jiné to, že:

1. podíl dětí, v jejichž případě byla jedním z důvodů umístění do zařízení omezená rodičovská kapacita (kvůli zdravotními postižení, zdravotnímu stavu, zneužívání návykových látek ad.) byl v případě DD a PŘO obdobný (19 % resp. 16 %), obtíže na straně rodičů tedy hrají roli nejen při umísťování dětí do DD, ale i v případě některých dětí umístěných do PŘO;

2. podíl dětí se středně těžkým nebo těžším mentálním postižením, či jiným zdravotním postižením (nepočítaje lehké mentální postižení) dosahoval hodnot pohybujících se kolem jednotek procent, jak v případě DD, tak PŘO; v dětských domovech nicméně bylo 5 % dětí pobírajících příspěvek na péči (tedy dětí s postižením závislých na pomoci druhých), což v absolutních počtech je více než 200 takových dětí (V domovech pro osoby se zdravotním postižením je 400 dětí s příspěvkem na péči, z toho 80 % dětí s příspěvkem na péči v III. a IV., zda má většina z dětí s příspěvkem na péči v dětských domovech také příspěvek v III. a IV. stupni (indikující těžší zdravotní postižení), nebo příspěvek v I. či II. stupni (indikující méně závažné zdravotní postižení), nevíme.) ;

3. V DD i PŘO není velmi vysoký podíl dětí s (ŠPZ diagnostikovanými) závažnými vývojovými poruchami učení. V DD bylo dětí s touto diagnózou 8 %, v PŘO 15 %. Ze všech dětí v základním školství v ČR má tuto diagnózu 5 % dětí (50 tisíc z 1 mil dětí v základním školství).

Téma MŠMT

Mgr. Jan Klusáček
Odbor řízení a podpory regionálního školství - 20
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
jan.klusacek@msmt.cz
+420 775 002 696

Hlavní zjištění z mimořádného šetření realizovaného mezi školskými zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy

I. díl: důvody umístění a speciální potřeby dětí

Shrnutí

Pokud jde o důvody umístění do zařízení a speciální potřeby dětí, z šetření vyplynulo, že při umísťování dětí do jednotlivých typů zařízení se soudy zpravidla drží principu (postulovaného v zákoně 109/2002 Sb.), že děti se závažnými poruchami chování by měly být primárně umísťovány do sítě PŘO, nikoli do dětských domovů.

Jak pro dětské domovy, tak zejména pro PŘO, nicméně platí, že poměrně významná část (20 až 40 %) z dětí v zařízeních má nějaké speciální potřeby v oblasti duševního zdraví, na což je možné usuzovat z četnosti psychiatrické medikace, výskytu diagnóz F90 až F99 a pobytů na lůžkové psychiatrii.

Graf 1: Důvody umístění do dětských domovů (součet hodnot v grafu je vyšší než 100 %, protože v případě jednoho dítěte bylo zpravidla současně přítomno vícero důvodů současně)

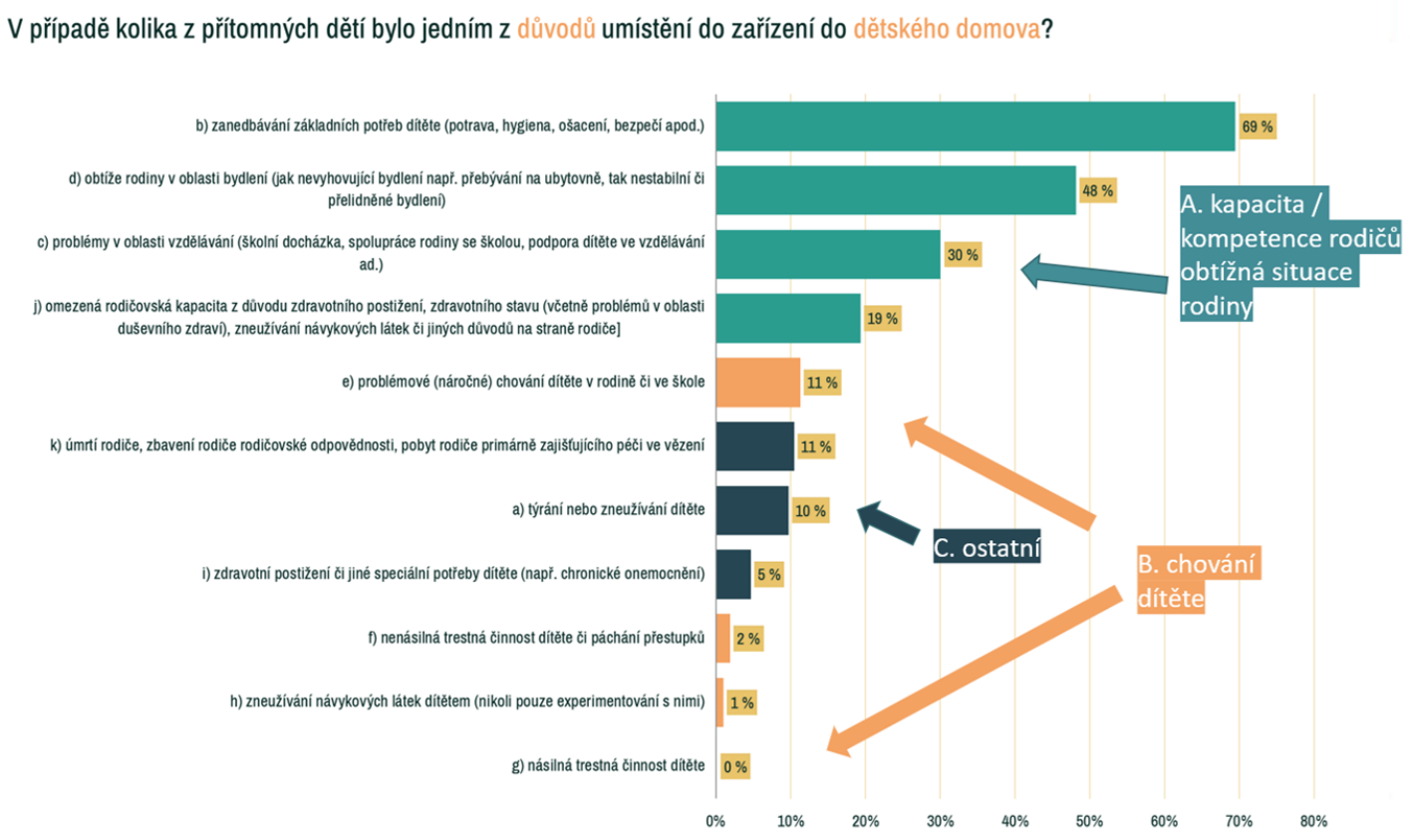

Téma MŠMT

Mgr. Jan Klusáček
Odbor řízení a podpory regionálního školství - 20
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
jan.klusacek@msmt.cz
+420 775 002 696

Graf 2: Důvody umístění do PŘO (součet hodnot v grafu je vyšší než 100 %, protože v případě jednoho dítěte bylo zpravidla současně přítomno vícero důvodů současně)

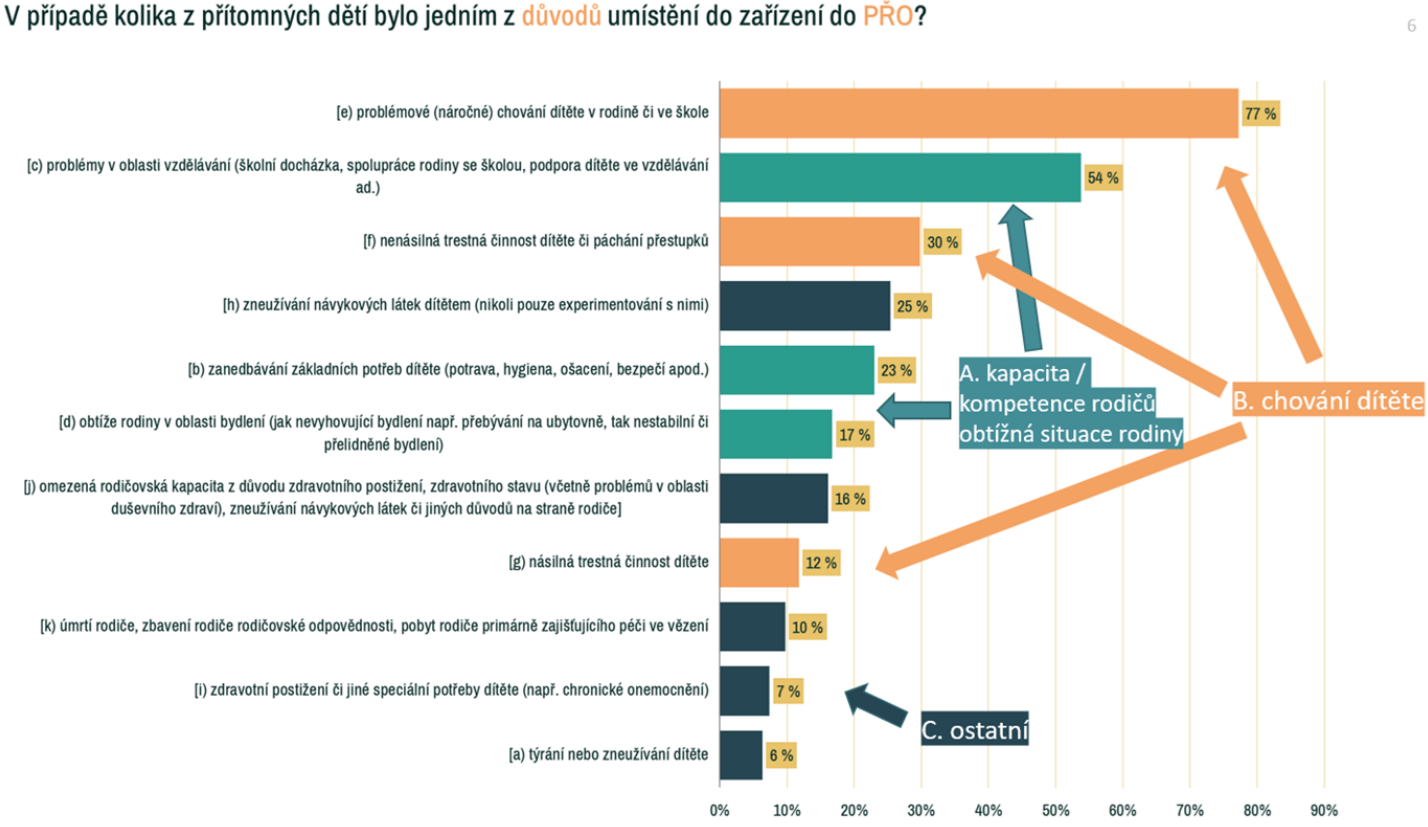

Graf 3: Speciální potřeby dětí v PŘO (součet hodnot v grafu je vyšší než 100 %, protože v případě jednoho dítěte bylo zpravidla současně přítomno vícero důvodů současně)

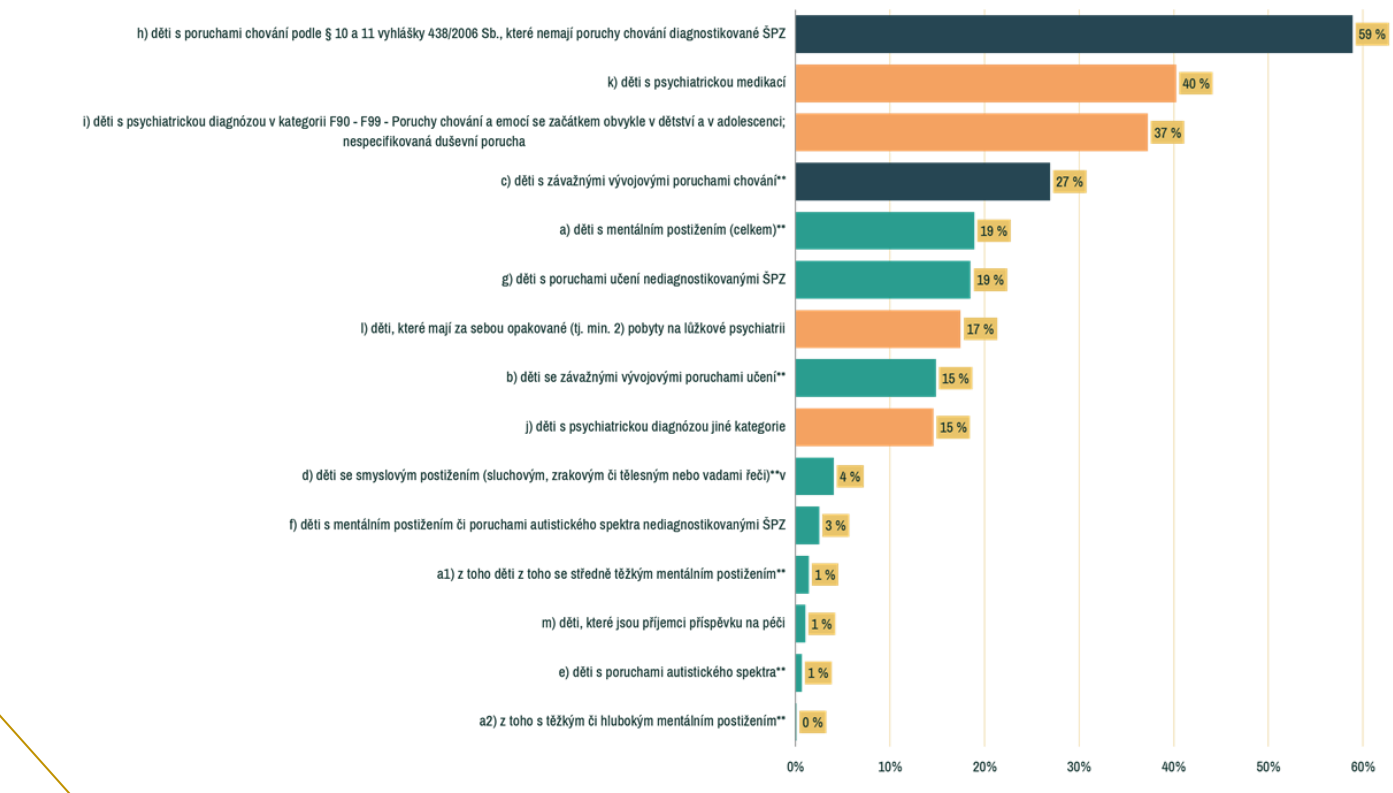

Téma MŠMT

Mgr. Jan Klusáček
Odbor řízení a podpory regionálního školství - 20
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
jan.klusacek@msmt.cz
+420 775 002 696

Graf 4: Speciální potřeby dětí v dětských domovech (součet hodnot v grafu je vyšší než 100 %, protože v případě jednoho dítěte bylo zpravidla současně přítomno vícero důvodů současně)

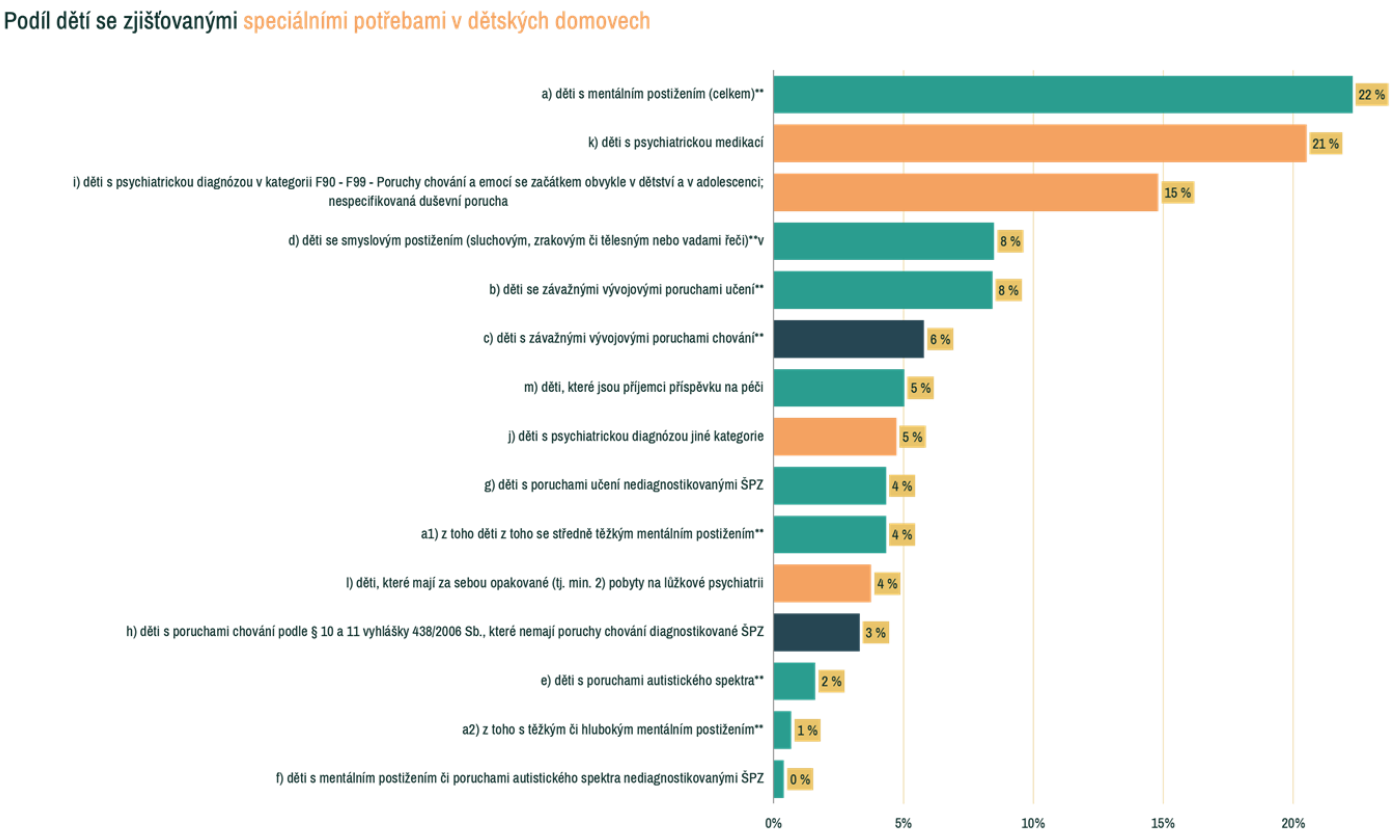

Graf 5: Porovnání podílu dětí se speciálními potřebami v oblasti duševního zdraví v PŘO a DD

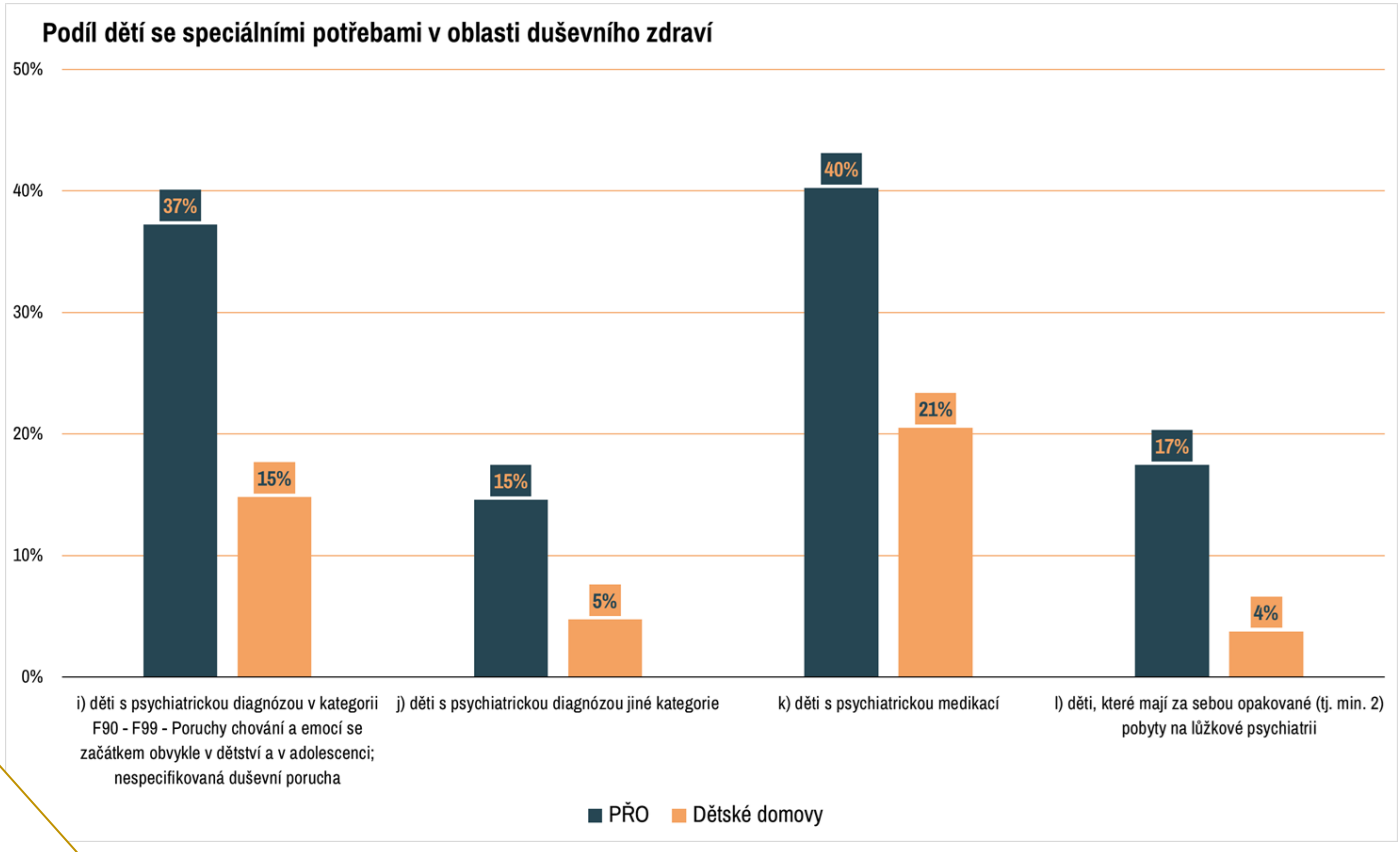

Téma MŠMT

Mgr. Jan Klusáček
Odbor řízení a podpory regionálního školství - 20
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
jan.klusacek@msmt.cz
+420 775 002 696

Graf 6: Četnost vybraných speciálních potřeb v typech PŘO

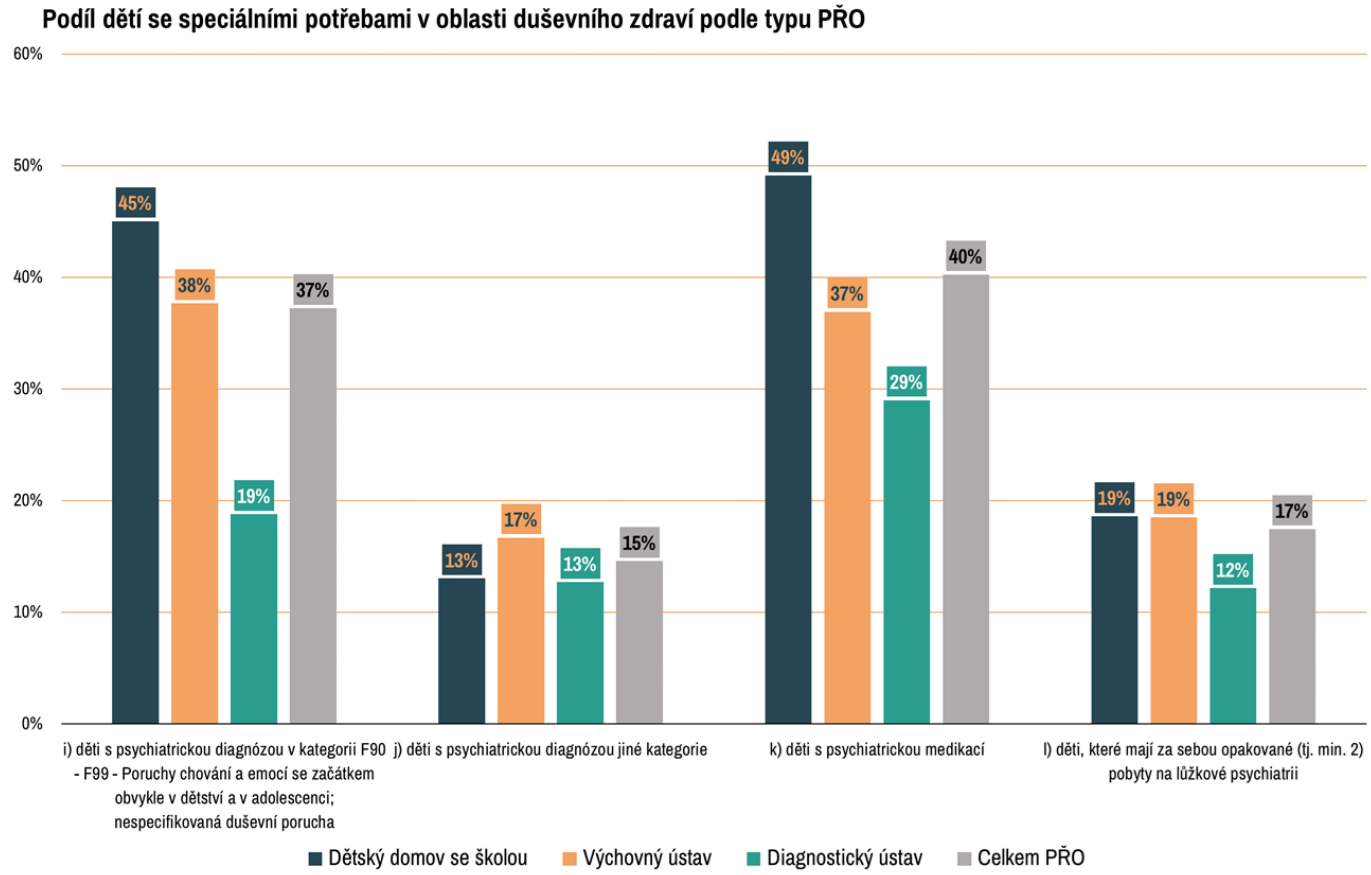

Téma MŠMT

Ing. Lenka Vejříková
Oddělení školského rejstříku
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Lenka.Vejrikova@msmt.cz
+420 234 81 1513

JAK NA TO....

Podání žádosti o zápis změn(y) v rejstříku škol a školských zařízení

1. Změnu je nutno projednat se zřizovatelem (ideálně přidělený gestor organizace v rámci oddělení metodického řízení a podpory PŘO - 223), nejlépe tak, aby bylo k dispozici jeho písemné souhlasné stanovisko (nutná součást žádosti).

2. Žádost se podává u příslušného krajského úřadu, v řádném termínu od 1. 9. do 30. 9., a to pro nadcházející školní rok. Dřívější účinnost či zmeškání termínu lze povolit (MŠMT) výjimečně po postoupení žádosti od příslušného krajského úřadu. Více vizte zde: https://www.msmt.cz/vzdelavani/mimoradny-termin-pro-podani-zadosti

3. Žádost se podává výhradně digitálně, prostřednictvím datové zprávy. Dokumenty, které jsou nutné k doložení (ale netvoří je navrhovatel), musí být originál (s elektronickým podpisem) nebo konvertovány. Např. stanovisko hygienické stanice však stačí pouze přeposlat z doručené datové zprávy (nejlépe přeposlat celou příchozí datovou zprávu z hygienické stanice).

4. Žádost obsahuje vždy průvodní dopis. Pro přehlednost je vhodné vždy doplnit formulář žádosti (vizte odkaz), fakultativně (formuláře) příloh A – E. Odkaz: https://www.msmt.cz/vzdelavani/formulare-zadosti

5. Příklady změnových řízení (ve zjednodušené formě, více vizte v § 147 odst. 1 školského zákona („ŠZ"):

a) při navýšení kapacity:
DD dětský domov
DM domov mládeže
DU diagnostický ústav
IN internát
MŠ mateřská škola
SPC speciálně pedagogické centrum
SVČ středisko volného času
SVP středisko výchovné péče
SZČ stanice zájmových činností
ŠD školní družina
ŠJ školní jídelna
ŠJV školní jídelna – výdejna
ŠK školní klub
VU výchovný ústav
ZDVPP zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

– nutno doložit rámcový popis majetkového, personálního a finančního zajištění změny, stanovisko hygienické stanice, stavebního úřadu (dochází-li ke stavebním úpravám): § 147 odst. 1 písm. f) a h) ŠZ

b) při navýšení kapacity:

DDŠ dětský domov se školou
ZŠ základní škola
ZUŠ základní umělecká škola
– nutno doložit rámcový popis majetkového, personálního a finančního zajištění změny, stanovisko hygienické stanice, stavebního úřadu (dochází-li ke stavebním úpravám) a stanovisko obce (města/městské části): § 147 odst. 1 písm. f), h) a p) ŠZ

c) při navýšení kapacity SŠ – nutno doložit rámcový popis majetkového, personálního a finančního zajištění změny, stanovisko hygienické stanice, stavebního úřadu (dochází-li ke stavebním úpravám) a souhlas rady kraje: § 147 odst. 1 písm. f), h) a q) ŠZ

d) při zápisu dalšího místa poskytovaného vzdělávání a školských služeb – nutno doložit rámcový popis majetkového, personálního a finančního zajištění změny, nabývací právo k objektu, stanovisko hygienické stanice a stavebního úřadu: § 147 odst. 1 písm. f), g) a h) ŠZ

e) při nutnosti odlišné organizace školního roku postupovat dle návodu, vizte zde: https://www.msmt.cz/vzdelavani/organizace-skolniho-roku-prazdniny

Téma Nejvyššího státního zastupitelství

JUDr. Matěj Papoušek
státní zástupce
Nejvyšší státní zastupitelství https://verejnazaloba.cz/nsz/

Právo ředitele zařízení schvalovat opatření ve výchově

Opatření ve výchově jsou institutem upraveným v zákoně č. 109/2002 Sb., který představuje zásadní výchovný nástroj, jenž lze využít při výchově dětí v ústavní či ochranné výchově. Jedná se přitom o oblast, která je pravidelně přezkoumávána státními zástupci při výkonu dozoru nad zařízeními, kde je dle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda, konkrétně ve školských zařízeních typu dětského domova, dětského domova se školou, výchovného ústavu či diagnostického ústavu.

Státní zástupci se při prověrkách zařízení setkávají s nejasným výkladem pravomoci ředitele schvalovat opatření ve výchově navržená příslušným pedagogickým pracovníkem (§ 23 odst. 1 písm. j) zákona č. 109/2002 Sb.). Zejména vyvstala otázka, zda se jedná o právo ředitele, které může, ale třeba také nemusí, být využíváno, či zda se jedná o zákonem předepsanou náležitost uloženého opatření ve výchově, bez které nemůže být takové opatření řádně uloženo.

Pokud zákon č. 109/2002 Sb. v ustanovení § 23 odst. 1 písm. j) opravňuje ředitele v zájmu úspěšné výchovy dětí schvalovat opatření ve výchově podle § 21 citovaného zákona navržená příslušným pedagogickým pracovníkem, je tím implicitně dána i povinnost ředitele se k navrženým opatřením ve výchově vyjádřit. Bez vyjádření (schválení) ředitele nemohou být opatření ve výchově účinně ukládána a následně vymáhána. Pokud tedy takto zařízení postupovalo, jednalo se o rozpor se zákonem. Státní zástupce vykonávající dozor v uvedeném zařízení by v takovém případě vydal písemný příkaz k nápravě nezákonného stavu.

Smyslem shora citovaného ustanovení je především zajistit dostatečný přezkum uloženého opatření ve výchově. Právě k tomu má sloužit vyjádření ředitele ve formě schválení (či naopak neschválení).

Zákon svěřil ředitelům školských zařízení, v nichž je vykonávána ústavní nebo ochranná výchova, pravomoc schválení či neschválení navržených opatření ve výchově také z toho důvodu, že tato opatření mohou být tím nejintenzivnějším nástrojem, jak výchovně působit na konkrétní děti. Jednotlivá opatření taxativně vyjmenovává ustanovení § 21 zákona č. 109/2002 Sb. Dětem tak může být například sníženo kapesné, omezeno či zakázáno trávení volného času mimo zařízení v rozsahu stanoveném vnitřním řádem. Dětem může být také odňata možnost účastnit se atraktivní činnosti či akce, popř. mohou být dítěti zakázány návštěvy (kromě zákonem stanovených výjimek). Takto jsou tedy zákonem nastavena tzv. „negativní" opatření ve výchově. Kromě uvedených opatření zná zákon také opatření ve výchově, který bychom mohli označit za „pozitivní". Těm se však nyní nebudeme podrobněji věnovat, neboť představují čistě výchovný a motivační nástroj. Negativní opatření ve výchově však zasahují v různé intenzitě do práv dětí, která jsou jim jinak výslovně garantována zákonem (viz § 20 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb.). Podmínkou pro takový zásah je právě souhlasné vyjádření ředitele zařízení. Toto oprávnění ředitel nemá přenášet na žádnou jinou osobu.

Ředitel zařízení odpovídá v konečném důsledku za výchovu dětí v zařízení, a tedy i za to, že ke všem dětem bude přistupováno stejně. Ředitel ručí za to, že ani při ukládání opatření ve výchově nebude docházet k nerovnému přístupu vůči dětem, což by se mohlo stát, kdyby byla pravomoc ukládat opatření ve výchově přenechána jednotlivým vychovatelům. Souhlas (či nesouhlas) ředitele s uložením opatření ve výchově je tak mimo jiné významným nástrojem pro spravedlivý a jednotný postup vůči všem dětem umístěným do školského zařízení.

Státní zástupci budou i nadále kontrolovat, zda jsou opatření ve výchově ukládána dle zákona. Předmětem dohledu nebude jen to, zda jsou ukládána opatření, která připouští zákon, ale také to, zda jsou při ukládání těchto opatření dodrženy všechny zákonem předepsané formální náležitosti, včetně vyjádření ředitele k navrženému opatření.

Téma Policie České republiky

pplk. Mgr. Jitka Marková a pplk. Ing. Lubomír Záliger
Odbor pátrání ÚSKPV PP ČR
Policejní prezidium ČR
lubomir.zaliger@pcr.cz
https://www.policie.cz/

Útěky dětí z pohledu policejního pátrání

Jednou ze základních činností policie je pátrání po osobách a věcech. Pátrání po osobách zahrnuje pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách, po pobytu osob, po totožnosti neznámých mrtvých a neznámých osob, a samozřejmě také pátrání po dětech s nařízenou ústavní nebo uloženou ochranou výchovou. Pátrání po věcech zahrnuje pátrání po vozidlech (dopravních prostředcích), předmětech kulturní a historické hodnoty (starožitnostech) a po věcech, které pochází z trestné činnosti nebo byly k trestné činnosti použity.

Podobně jako je pátrání po osobách a věcech rozděleno na jednotlivé oblasti, tak je i policie rozdělena na jednotlivé služby, které mají prioritně na starosti určitou bezpečnostní oblast – např. služba pořádkové, dopravní, cizinecké policie a služba kriminální policie a vyšetřování. Při činnosti jednotlivých služeb se jejich oblasti působení více či méně překrývají, ale pátrání po osobách a věcech provádí intenzivně všechny služby bez rozdílu.

K plnění úkolů při pátrání po osobách a věcech patří vedení příslušných specializovaných pátracích databází. Informace o pátrání po osobách jsou vedeny v informačním systému „PATROS" - pátrání po osobách, informace o pátrání po vozidlech jsou vedeny v informačním systému „PATRMV" - pátrání po motorových vozidlech a informace o pátrání po předmětech kulturní a historické hodnoty jsou vedeny informačním systému „PSEUD" - portál systému evidence uměleckých děl. Kromě vedení specializovaných pátracích databází je pátrání zpracováváno v interním administrativním systému policie s názvem ETŘ.

V případě pátrání po osobě je zjednodušeně v současné době policií postupováno v těchto krocích:

⇒ přijetí oznámení,

⇒ ověření, že skutečně existuje důvod pro pátrání po osobě,

⇒ ověření, zda jsou splněny vyžadované zákonné podmínky pro vyhlášení pátrání,

⇒ zpracování administrativy – vyplnění příslušných formulářů, poučení, výslechy, sepsání oznámení a nakonec vytvoření žádosti o vyhlášení pátrání,

⇒ předání žádosti o vyhlášení pátrání policejnímu útvaru, který pátrání vyhlásí tak, že vloží údaje o osobě do informačního systému pátrání po osobách,

⇒ další administrativa ve formě shromažďování písemností obsahujících informace k osobě, po které se pátrá,

⇒ vypátrání osoby,

⇒ omezení osoby na osobní svobodě (pokud je dán zákonný důvod pro omezení osobní svobody)

⇒ předání osoby tomu, kdo je na základě zákona oprávněn rozhodovat, jaké další řízení bude s osobou provedeno,

⇒ administrativní ukončení pátrání – např. sepsání záznamu o okolnostech vypátrání osoby,

⇒ odvolání pátrání – zneplatnění údajů vložených do informačního systému pátrání po osobách.

⇒ Našim cílem je shora popsaný proces při pátrání po osobě (v našem případě se jedná především o dítě s nařízenou ústavní výchovou) zjednodušit a tím i urychlit.

pplk. Mgr. Jitka Marková a pplk. Ing. Lubomír Záliger
Odbor pátrání ÚSKPV PP ČR
Policejní prezidium ČR
lubomir.zaliger@pcr.cz
https://www.policie.cz/

Útěky dětí z pohledu policejního pátrání

Toho by bylo možné dosáhnout především efektivnějším využitím prostředků informačních technologií a změnou současných postupů. Ideální stav by byl:

⇒ předání oznámení o útěku (nenávratu z vycházky nebo dovolenky anebo o návratu do zařízení) výhradně elektronickou formou,

⇒ vytvoření standardní struktury oznámení, které by bylo vygenerováno z informací, které byly již vloženy do informačních systémů zařízení,

⇒ manuální doplnění oznámení pouze o některá aktuální data k útěku,

⇒ zaslání oznámení prostřednictvím zabezpečeného komunikačního kanálu na policii (resp. na MŠMT, které by část informací důležitých pro zpracování oznámení o útěku dítěte a vyhlášení pátrání, předalo na policii v režimu on-line),

⇒ aby formát dat a způsob předání umožňoval policii import do administrativního systému,

⇒ aby bylo možné realizovat export údajů z elektronického oznámení do databáze pátrání,

⇒ aby bylo možné zpětně elektronicky zaslat informace o vypátrání dítěte

⇒ a aby byla elektronicky zaslána zpětná vazba do zařízení o vyhlášení nebo odvolání pátrání.

Další z řady důvodů snahy o elektronizaci procesu předávání informací pro vyhlášení pátrání je odstranění chybujícího lidského faktoru a snížení administrativy, resp. zbytečného opisování údajů z jednoho systému do druhého.

Nalezení cesty pro zefektivnění vyhlášení pátrání a navazující elektronické komunikace, však není lékem na útěky, jejich příčiny a ani jejich recidivy. Pokud se blíže podíváme na počty útěků a počty dětí, které jsou vloženy do pátrání z důvodu útěku ze zařízení, je potřeba zcela otevřeně konstatovat, že v současném systému není něco v pořádku. V posledních letech dochází meziročně k nárůstu vyhlášených pátrání po dětech s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou o několik desítek případů. Tento trend byl částečně zpomalen v období pandemie Covid – 19, ale zcela evidentní tendence jeho nárůstu zůstala. Po dětech s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou bylo za minulý kalendářní rok vyhlášeno více než 5 tisíc pátrání. Tento počet by snad nebyl ani tak neobvyklý, kdyby se na jeho výši nepodílelo „jen" 1650 fyzických jedinců – dětí. V průměru na každé fyzické dítě tak připadá 3,1 vyhlášeného pátrání. Někteří jedinci tento průměr výrazně převyšují. Za rok 2022 se konkrétně jedná o:

Patrik T. s 32 útěky, Zdeněk K. s 30 útěky, Fernando L. s 29 útěky, Nikolas Ž. s 28 útěky, Lukáš J. s 25 útěky, Josef K. s 24 útěky, Viktorie K. s 24 útěky, Natálie L. s celkem 24 útěky z toho s 15 v kraji Ostrava a 9 v kraji Vysočina, Libor David C. s celkem 23 útěky z toho se 17 v kraji Ostrava a 6 v Plzeňském kraji.

Dle našeho názoru by čísla vyhlášených pátrání neměla být ignorována stejně jako trend jejich růstu a mělo by se s nimi dále pracovat. Určitý skrytý potenciál je i v možnosti využití počtu útěků jako indikátoru úspěšnosti nebo neúspěšnosti provedených změn, které mohou mít pozitivní, žádný nebo negativní vliv na počet útěků. Vysoké počty vyhlášených pátrání zřejmě neodráží pouze současný stav společnosti, ale také jistou celkovou bezzubost systému. Je evidentní, že samotná zařízení nemají dostatečné možnosti se v důsledku společenského, legislativního, personálního a finančního stavu, vyrovnat s rolemi, které by měly plnit v případě útěků dětí.

Simplicitně lze uvést, že pokud by byly náležitě kvalitně nastaveny podmínky, jako jsou např.:

⇒ důsledně prosazovaná vyváženost v povinnostech a právech dětí,

⇒ vhodně aplikované metody a směry výchovy,

⇒ systematické právní prostředí, včetně zvýšené ochrany pracovníků zařízení,

⇒ personální obsazení,

⇒ dostatečné profinancování,

⇒ flexibilní a zodpovědná práce OSPOD,

⇒ profesionální práce justice,

pplk. Mgr. Jitka Marková a pplk. Ing. Lubomír Záliger
Odbor pátrání ÚSKPV PP ČR
Policejní prezidium ČR
lubomir.zaliger@pcr.cz
https://www.policie.cz/

Útěky dětí z pohledu policejního pátrání

A pokud by zároveň byla práce s dětmi vykonávána správně s dobře zvolenými výchovnými styly, musí zákonitě taková koncepce přinést výrazný pokles v počtu dětí vyhlášených do pátrání.

Nepochybně se shodneme, že pro řešení problémů útěků a následného pátrání po dětech, je potřebná úzká mezirezortní kooperace se všemi zainteresovanými subjekty – Ministerstva školství a mládeže, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, a dalších subjektů např. i z oblasti neziskových organizací.

Na této platformě by pak mohly být s mezirezortními přesahy zodpovězeny a především vyřešeny otázky typu:

⇒ Jaká je společenská objednávka o oblasti nařízené ústavní výchovy? Jaký výsledek je od celého procesu nařízené ústavní výchovy společností očekáván? Které instituty jsou v tomto procesu zastaralé či nadbytečné a naopak, které tam chybí?

⇒ Jsou právní normy dostatečně vyvážené ve smyslu práv a povinností? Jsou současně platné právní normy dostatečnou ochranou pracovníků v ústavech a zařízeních? Je současné legislativní prostředí odrazem aktuálních trendů ve společnosti? Nejsou legislativní normy v některých oblastech zastaralé anebo odtržené od „běžného“ současného života? Jaké právní normy jsou připravovány v oblasti evropského práva a jak ovlivní národní legislativní prostředí?

⇒ Je v dostatečném rozsahu a s dostatečnou intenzitou prováděna prevence patologických jevů? Jsou přijata odpovídající opatření proti „partičkování“ a vzniku dětských gangů?

⇒ Jaké jsou současné možnosti k ovlivnění resp. snížení počtu útěků? Jsou důsledky nežádoucího chování odpovídající a vůbec vymahatelné? Mají nějaký výchovný efekt? Jaké formy represe zvolit, aby represivní opatření přinesla potřebnou prevenci ve výchově?

⇒ Jsou, ve smyslu vynaložených nákladů a obdržených výsledků, ekonomické aspekty útěků akceptovatelné?

Závěrem uvádíme, že nastíněná problematika útěků dětí je popsána čistě z úzkého pohledu pátrání a nejedná se o oficiální stanovisko Policie České republiky. Neposuzujeme, nekritizujeme proces jako takový, ani jeho jednotlivé aktéry. Naše intervence vyplývají především ze snahy zefektivnit pátrání po dětech. Tyto snahy se však přímo i nepřímo dotýkají obecných témat, která v důsledku pátrání ovlivňují a která by proto měla být součástí širší diskuze.

Téma Veřejného ochránce práv

Mgr. Martin Ježek
právník odboru rodiny, zdravotnictví a práce
Kancelář veřejného ochránce práv

+420 542 542 398
jezek@ochrance.cz
www.ochrance.cz

Mobilní telefony v ústavní a ochranné výchově aneb věc, která dráždí dospělé

Veřejný ochránce práv ve své činnosti již přes 16 let monitoruje používání mobilních telefonů dětmi s nařízenou ústavní, příp. uloženou ochrannou výchovou. Výskyt mobilů v dětských domovech, výchovných a diagnostických ústavech, ale např. i střediscích výchovné péče, se v průběhu let mění, tak jak se mění jejich používání v běžné populaci. Zatímco před 16 lety byl mobilní telefon v rukou dítěte spíše výjimkou, dnes je takový jev naprostou samozřejmostí.

Mobilní telefon dítěte znamená pro mnohé pracovníky zařízení především problém. Přináší jim práci. Stres řešit obtížné situace, nepříjemné konflikty, emoce s tím spojené. V některých případech i ohrožení dítěte nebo jiných dětí. A možná (nebo zřejmě?) i vlastní nejistotu či dokonce obavy z toho, když dětem používání mobilních telefonů omezí. Zkrátka mobilní telefon dítěte, jeho používání a všechna omezení, která s jeho používáním souvisejí, bývá v ústavní výchově dráždivým tématem.

Uvědomuji si vlastní dluh. K větší jistotě, případně k rozptýlení obav pracovníků zařízení my jako dozorové, dohledové či chcete-li kontrolní orgány a instituce rozhodně nepřispíváme. Co státní zástupce, to jiný názor. Česká školní inspekce, pokud vím, žádné obsáhlejší stanovisko dosud nevydala. A veřejný ochránce práv sice tu a tam sděluje svá doporučení, komplexně, ideálně vyčerpávajícím způsobem však svůj názor na používání mobilů dětmi v ústavní výchově dosud nevyjevil.

Rád bych tento dluh alespoň z části umazal. Proto tento článek, jehož cílem je shrnout základní mantinely, které v tomto směru poněkud děravý zákon č. 109/2002 (ale nejen ten) nastavuje.

Vycházím rovněž (ale nejen) ze Zprávy z návštěv školských zařízení pro výkon ústavní výchovy, kterou veřejný ochránce práv publikoval v roce 2022 a která je veřejně dostupná na jeho webových stránkách.[1]

Mobilní telefon jako věc, kterou nelze odebrat?

Veřejný ochránce práv v praxi často naráží na stesky dospělých, že dětem nemohou na telefon ani sáhnout. Je to tak skutečně?

Právní pravidla jsou poměrně jasná. Každý má **právo vlastnit majetek** a vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit.[2] Dítě nabývá svéprávnost - a tedy i právo vlastnit majetek a nakládat s ním - postupně, podle vývoje jeho rozumové a volní vyspělosti.[3] A podle standardů kvality platí, že dítě by mělo mít možnost přinést si do zařízení své oblíbené předměty a věci denní potřeby, které chce mít u sebe.[4] Tedy nejen plyšáka nebo oblíbenou mikinu, ale i mobilní telefon.

Právní pravidla tedy spočívají v tom, že dítě s nařízenou ústavní, či uloženou ochrannou výchovou má právo vlastnit - a tudíž si do zařízení přinést - mobilní telefon, pokud je k jeho používání dostatečně vyspělé.

Dítě s nařízenou ústavní výchovou má dále **právo na udržování kontaktu** s osobami odpovědnými za výchovu a dalšími blízkými osobami. Toto právo může realizovat mj. prostřednictvím telefonických hovorů a korespondence.[5] Pod korespondenci dnes musíme zařadit e-mailovou poštu, SMS zprávy a především nejrůznější komunikační platformy a sociální sítě, kterých internet v současnosti nabízí nespočet. Na rozdíl od doby před 20 lety, kdy měly děti v ústavce značně omezené možnosti komunikace, těm dnešním stačí vytáhnout telefon z kapsy a za minutu už být v kontaktu s kdekým.

Mimochodem právo na udržování kontaktu s dítětem, nebrání-li tomu závažné okolnosti ohrožující dítě, má i jeho zákonný zástupce.[6]

Právní pravidla tedy dále spočívají v tom, že dítě s nařízenou ústavní, či uloženou ochrannou výchovou má právo být v kontaktu se svojí rodinou, příp. dalšími osobami. A protože mu využití tohoto práva velmi snadno umožňuje právě mobilní telefon, je nasnadě, že je žádoucí, aby ho dítě mohlo mít u sebe a mohlo ho používat.

1—https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/%C5%A0kolsk%C3%A1-za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_CZ_el-verze.pdf
2—Čl. 11 odst. 1 Listiny základní práv a svobod a § 1012 občanského zákoníku.
3—Srov. § 31 občanského zákoníku.
4—Viz standard kvality č. 2. 8. (výnos ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 17/2018, kterým se stanoví standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči).
5—Ustanovení § 20 odst. 1 písm. n) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.
6—Viz § 26 odst. 1 písm. c) zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.

Téma Veřejného ochránce práv

Mgr. Martin Ježek
právník odboru rodiny, zdravotnictví a práce
Kancelář veřejného ochránce práv
+420 542 542 398
jezek@ochrance.cz
www.ochrance.cz

Mobilní telefony v ústavní a ochranné výchově aneb věc, která dráždí dospělé

Nejde ale jen o právo vlastnické a právo na rodinný život. Dnešní využití mobilních telefonů je totiž mnohem širší a byl-li původně jen komunikačním prostředkem dvou lidí, dnes této funkci zdárně sekunduje (a možná ji již předstihla) možnost připojení k internetové síti se vším, co s tím souvisí. Prostřednictvím mobilního telefonu tak dítě využívá např. svého **práva na svobodu projevu**. Tedy svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu.[7] Samozřejmě s ohledem na respektování práv a pověsti druhých, respektování veřejného pořádku, morálky atd.[8] A součástí tohoto práva je i přístup k informacím a materiálům z hromadných sdělovacích prostředků.[9]

Ale aby to nebylo (zase) jen o právech. Do popsaných práv dítěte může ředitel zařízení zasáhnout. Je totiž oprávněn **převzít do dočasné úschovy předměty ohrožující výchovu, zdraví či bezpečnost dítěte**, přičemž dítě je povinno takové předměty řediteli do úschovy vydat.[10] Nadto je tu i obecná povinnost dítěte dodržovat stanovený pořádek a kázeň a plnit pokyny a příkazy zaměstnanců zařízení.[11]

Který předmět je **nebezpečný** či **ohrožující**, a může být tedy dítěti odebrán, musí ředitel zařízení vykládat velmi obezřetně. Jednak se pohybuje ve veřejném právu, kde pro něj platí zásada „*státem uděleno moc mohu uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví*“[12]. Jednak odebráním mobilního telefonu dítěti zasahuje do jeho výše popsaných práv.

Základní pravidla, která se týkají používání mobilních telefonů dětmi s nařízenou ústavní, či uloženou ochrannou výchovou, tedy můžeme (na základě všeho výše uvedeného) formulovat takto:

⇒ dítě musí mít zásadně možnost mít u sebe nepřetržitě svůj mobilní telefon,

⇒ dítě musí mít možnost používat svůj mobilní telefon s výjimkou doby, kdy mu to transparentní a jednoznačně stanovená pravidla obsažená ve vnitřním řádu neumožňují (např. v době školního vyučování, stravování, komunitních či terapeutických činností nebo v době nočního klidu),

⇒ ředitel nemůže všem dětem v zařízení plošně odebrat jejich mobilní telefony, případně děti vyzývat k jejich odevzdání (úschově),

⇒ ředitel může v individuálním případě převzít do úschovy mobilní telefon konkrétního dítěte, pokud používání telefonu dítě v danou chvíli ohrožuje,

⇒ ředitel musí úschovu mobilního telefonu velmi pečlivě a konkrétně zdůvodnit, nejlépe v písemném zápisu o převzetí věci, který založí do osobní dokumentace dítěte[13], a rovněž samozřejmě vysvětlit dítěti.

Každé dítě by tedy mělo MÍT telefon neustále U SEBE s možností ho POUŽÍVAT. POUŽITÍ telefonu dětmi může být omezeno, a to i PLOŠNĚ (viz zmíněné příklady). ÚSCHOVA telefonu KONKRÉTNÍHO dítěte je výjimečná, řádně zdůvodněná a zdokumentovaná.

Pojďme se podívat na konkrétní situace, k nimž je užitečné přidat další komentáře či téma více rozvést.

Mobilní telefon a doba nočního klidu

Děti, které neuložily do úschovy mobilní telefony, musejí mít možnost mít je u sebe i přes noc. To bez výjimky platí pro děti, které mají při používání mobilů dostatečnou seberegulaci.

Pokud jde o nově přijaté dítě, případně dítě, u kterého si personál není jistý tím, zda bude v noci spát, nebo zda bude mobil do noci (případně přes noc) používat, měl by na dítě nejprve přenést odpovědnost. Nechat ho pocítit důsledky jeho jednání a dále s ním pracovat. Pedagogům se tu nabízí poměrně široké pole pro výchovné působení. Svoji disciplínu, sebekontrolu a své návyky mohou děti za dohledu a vedení pedagogů trénovat prostřednictvím **plánů s postupnými kroky**.

Lze začít u „*když mám mobil přes noc, nedokážu se od něj odtrhnout, celou noc nespím a další den nejsem schopen fungovat ve škole*“ a končit v podobě „*mobil mám přes noc u sebe, dokážu ho odložit, vyspat se a druhý den normálně fungovat ve škole*“.

7—Čl. 13 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.
8—Srov. 13 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte.
9—Čl. 17 Úmluvy o právech dítěte.
10—Ustanovení § 20 odst. 2 písm. d) ve spojení s § 23 odst. 1 písm. g) zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.
11—Ustanovení § 20 odst. 2 písm. a) zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.
12—Čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.
13—Viz § 23 odst. 1 písm. g) věta za středníkem zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.

Téma Veřejného ochránce práv

Mgr. Martin Ježek
právník odboru rodiny, zdravotnictví a práce
Kancelář veřejného ochránce práv
+420 542 542 398
jezek@ochrance.cz
www.ochrance.cz

Mobilní telefony v ústavní a ochranné výchově aneb věc, která dráždí dospělé

Mezi uvedenými extrémy se nastaví několik dílčích kroků, které budou postupně směřovat k volnějšímu přístupu dítěte k telefonu. Pedagog bude společně s dítětem vyhodnocovat, zda dítě daný krok zvládá a zda mohou přistoupit k dalšímu. S některým dítětem pedagog nedospěje do konečné fáze a zůstane na některém z dílčích kroků. To je v pořádku, neboť u daného dítěte dojde k naplnění jako aktuálního potenciálu.

Pochopitelně i v uvedené praxi musejí být stanoveny hranice, aby nedošlo nezodpovědným přístupem dítěte k ohrožení jeho vývoje či zdraví (zde by již ostatně byl naplněn i zákonný předpoklad pro úschovu věci).

Mobilní telefon a kontakt s rodinou

Otázkou, která praxi zajímá mnohdy velmi intenzivně, je, zda lze právo dítěte na kontakt s rodinou zajistit a realizovat pouze prostřednictvím služebního telefonu.

Služební telefon rodinné či výchovné skupiny mnohdy nemůže uspokojit „potřebu kontaktu“ všech dětí (až osmi) žijících v dané skupině. Bývá běžné, že jeho využití dětmi bývá omezeno (např. jen na několik dnů v týdnu).

Odkazuji především na výše popsané základní pravidlo. Dítě by mělo mít možnost být v kontaktu se svojí rodinou **v zásadě, kdykoli si přeje** (vyjma školní výuky, nezbytné řízené aktivity apod.). Pokud mu co nejširší kontakt umožní vlastní mobilní telefon, musíme takovou možnost nejen respektovat, ale dokonce podporovat. Vycházím především z toho, že ústavní výchova je rodinně-právní (nikoli trestní) opatření. Služební telefon lze nabízet dětem, které nemají vlastní mobilní zařízení, případně **dětem, jejichž kontakt s rodiči soud upravil (omezil) a personálu stanovil, aby byl telefonátům přítomen.**

Pokud nastane situace, že bude během kontaktu skrze mobil rodič (či jiná blízká osoba) dítě vystavovat ohrožujícímu, či dokonce zakázanému jednání, neměl by personál takovou situaci řešit primárně tím, že dítěti uloží telefon do úschovy, a znemožní mu tak jeho další využití. Základním přístupem by mělo být, že personál bude pracovat s dítětem i jeho rodičem/osobou blízkou. Nepomůže-li to, upozorní orgán sociálně-právní ochrany dětí, který by si měl rodiče/jinou blízkou osobu předvolat k jednání. Ředitel zařízení také může podat podnět soudu k omezení kontaktu rodiče/blízké osoby s dítětem.

V uvedeném směru může nastat nespočet situací s různou intenzitou ohrožení dítěte. Personál by měl k dítěti přistupovat citlivě, snažit se zajistit jeho bezpečí, avšak nikoli na úkor možnosti používat mobilní telefon. Ostatně, bude-li dítě chtít, cestu k rodiči/blízké osobě si vždy najde. **Proto veřejný ochránce práv považuje za důležité pracovat s dítětem a jeho rodičem/blízkou osobou. Ať již prostřednictvím jemnějších nástrojů (jednání, apely, domluvy), či tvrdších opatření skrze orgány sociálně-právní ochrany dětí nebo soud (napomenutí, dohled, úprava styku apod.).**

Mobilní telefon a šikana mezi dětmi (půjčování pod pohrůžkou násilí)

Zde odkazuji především na Zprávu z návštěv školských zařízení pro výkon ústavní výchovy, kterou zmiňuji v úvodu. Konkrétně na části zprávy týkající se šikany (strany 49–50, ale i zmínka na straně 40).

Veřejný ochránce práv nesouhlasí s plošnou úschovou mobilů dětí, ale v zásadě ani se zákazem jejich půjčování mezi dětmi jen z důvodu, že hrozí, že některé děti mohou být obětí šikany. Možné oběti šikany, nehledě na další děti v zařízení, by neměly být v důsledku obav „trestány“ preventivním opatřením. Ostatně, děti s agresivními sklony si k šikanování jistě najdou nespočet dalších možností. Jde tedy o fenomén šikany jako takový, nikoli o téma, jak v tomto směru zacházet s mobilními telefony dětí. Cestou, jak s šikanou pracovat, je zaměřit se na preventivní práci s ní a na jasně nastavené postupy, objeví-li se v zařízení (k tomu viz zmíněná zpráva). **Ochránce však velmi dobře chápe, že téma šikany je velmi palčivé a mnohdy prakticky obtížně řešitelné.**

Revize mobilních telefonů dětí

Někteří ředitelé zařízení v praxi dětem neumožňují vnášet do zařízení vlastní elektronická zařízení. Argumentují tím, že by mohlo docházet k požáru zaviněnému poruchou těchto zařízení či k poničení zařízení při vzájemných konfliktech dětí. A k následnému řešení těchto situací, což může přinášet značné obtíže, které potom komplikují běžný provoz zařízení.

Třebaže některým těmto argumentům a obavám do jisté míry rozumím, platí pořád základní pravidlo. Děti by měly mít možnost mít u sebe svůj mobilní telefon a používat ho, a to v zásadě bez nutnosti zajišťování revizí.

Téma Veřejného ochránce práv

Mgr. Martin Ježek
právník odboru rodiny, zdravotnictví a práce
Kancelář veřejného ochránce práv
+420 542 542 398
jezek@ochrance.cz
www.ochrance.cz

Mobilní telefony v ústavní a ochranné výchově aneb věc, která dráždí dospělé

Bezpečnost (především **nabíječek**, o které půjde zejména) lze vyřešit tak, že zařízení pořídí několik erárních nabíječek mobilních telefonů; v dnešní době půjde v zásadě o drobnou investici. Ty bude půjčovat dětem, kterým ředitel z bezpečnostních důvodů jejich nabíječku uschová.

Poničení mobilních telefonů (ale např. i odcizení) lze bránit mj. tím, že zařízení dětem umožní ukládat si telefon na **bezpečné, uzamykatelné místo, které dítěti zařízení poskytne ideálně v jeho pokoji**. Pedagogům se opět nabízí pracovat s dětmi na tom, aby se naučily odpovědnosti za své věci a nést negativní důsledky svých kroků.

Mobilní telefony a zdravý vývoj dětí (závislostní chování, nomofobie)

Pokud používání mobilního telefonu konkrétní dítě delší dobu negativně ovlivňuje, pedagog se s ním může pokusit domluvit na rozumně omezeném používání. Trénuje tak seberegulaci dítěte, jeho disciplínu, pomáhá mu budovat správné návyky, a rozvíjí tím i svůj vztah s dítětem. Vždy však musí jít o **dohodu** vychovatele a dítěte, nikoli o mocenský příkaz či pokyn, za jehož neuposlechnutí může být dítě sankcionováno.[14]

Pokud by pedagog shledal, že dohoda neplní svůj účel, případně dítě dohodu odmítá, a současně mu používání mobilu nadále škodí, nezbývá než pro dítě vyhledat **odbornou pomoc** (psychologickou, psychiatrickou).

U dětí, které jsou v péči dětského psychiatra (případně psychologa, terapeuta), je potom samozřejmě nezbytné dodržovat léčebný (terapeutický) režim. V takovém případě již dítě je povinno plnit pokyny a příkazy zaměstnanců zařízení, s možností kázeňského postihu. Navíc dítě riskuje ukončení péče ze strany odborníka[15], o čemž by měl pedagog dítě poučit.

Pokud by dítě s psychickými problémy (závislostním jednáním), které je v péči odborníka, pozitivně nereagovalo, resp. neustále by porušovalo léčebný režim, **mohou nastat podmínky pro povinnou úschovu jeho mobilního telefonu**.

V praxi dochází k tomu, že kvůli jednomu dítěti zařízení fakticky znemožní používání mobilních telefonů celé skupině, případně celému zařízení. Děje se tak jednoduše vypnutím bezdrátové sítě, neboť právě přístup k internetu je pro děti největším lákadlem při používání mobilních telefonů. V poslední době se však v praxi lze setkat s technickými možnostmi (softwarem), které rozlišují připojení jednotlivých přístrojů (mobilů, počítačů, notebooků, tabletů apod.). Software umožňuje zamezit připojení každého konkrétního přístroje s tím, že ostatní zůstanou připojená. Personálu tedy umožňuje rozlišovat připojení k internetu u jednotlivých dětí, a opatření týkající se jednoho dítěte bez dostatečné seberegulace tak neomezí ostatní děti, které problémy nemají. Pokud by někoho zajímaly podrobnosti, doporučuji obrátit se na vedení Dětského domova v Havířově, kde se ochránce s popsanou praxí setkal.

Podle veřejného ochránce práv tedy není možné dětem, u nichž personál zjistí problém při používání mobilního telefonu, přístroj automaticky a preventivně uschovávat. V prvé řadě je nutné s dítětem pedagogicky pracovat. Nepomůže-li to a používání telefonu dítě nadále reálně ohrožuje, především mu zajistit odbornou psychologickou, terapeutickou či psychiatrickou pomoc. Teprve poté, co dítě opakovaně porušuje odborníkem daný léčebný (terapeutický) režim, může ředitel zařízení sáhnout k úschově mobilního telefonu.

Přístup dětí k erotickému obsahu internetu, případně sdílení vlastního erotického obsahu

I v této oblasti se pedagogům nabízejí především značné možnosti vzdělávání a výchovného působení, zejména ohledně bezpečného chování na internetu.

Přesáhne-li chování dítěte hranici, kdy by ho situace již ohrožovala, je možné konkrétnímu dítěti znemožnit přístup k Wi-Fi (viz předchozí téma), případně mu telefon uschovat, avšak až po marném vyčerpání pedagogických pokusů o usměrnění dítěte.

14—Ustanovení § 20 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 21 zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.
15—Viz § 48 odst. 2 písm. c) a d) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

Téma Veřejného ochránce práv

Mgr. Martin Ježek
právník odboru rodiny, zdravotnictví a práce
Kancelář veřejného ochránce práv
+420 542 542 398
jezek@ochrance.cz
www.ochrance.cz

Mobilní telefony v ústavní a ochranné výchově aneb věc, která dráždí dospělé

Vnos návykových látek do zařízení, případně domlouvání útěků

Veřejný ochránce práv se zásadně staví proti paušálnímu odebírání mobilů dětem čistě z preventivních důvodů. Není přesvědčen o tom, že odebrání mobilu může samo o sobě nejen útěkům, ale i pronášení drog zabránit.

Opět odkazuji za základní pravidlo a na možnost uschovat telefon konkrétnímu dítěti s tím, že ředitel zařízení každé takové odebrání **velmi pečlivě a konkrétně** zdůvodní.

Pokud jde o **útěky**, masivní většina z nich probíhá formou nenávratu z vycházky, případně dovolenky. Útěku tedy nelze zabránit, proto v masivní většině případů ani nebude dávat smysl mobil dítěti uschovat. Dítě s úmyslem utéct si vždy může půjčit telefon od jiného dítěte v zařízení, či dokonce při pobytu mimo zařízení. Útěk dítěte je vždy především otázkou pedagogické (psychologické) práce s ním po jeho návratu zpět do zařízení.

Jde-li o **trestnou činnost** (vnos návykových látek do zařízení), je situaci samozřejmě závažnější. Aby mohl personál preventivně zasáhnout a neumožnit konkrétnímu dítěti přinést do zařízení drogy, bude muset být důvodně přesvědčen, že dítě „něco chystá“. Nahlédnutí do elektronické komunikace dítěte (do jeho mobilního telefonu) je nejsnazší a nejefektivnější cesta. Není však zákonná. Zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy totiž umožňuje **zásah do soukromí dítěte** pouze v několika případech. Zaprvé u dítěte s uloženou **ochrannou** výchovou (zraková a sluchová kontrola návštěvy zaměstnancem zařízení).[16] Zadruhé, u dětí s nařízenou **ústavní** výchovou jen v případě **kontroly listovních zásilek** (možnost ředitele být přítomen u jejího otevření).[17] A zatřetí, v situacích, kdy **styk dítěte s určitou osobou** upravil soud svým rozhodnutím[18] (např. stanovil asistenci pracovníka zařízení u kontaktu).

I pokud by však pedagogové měli možnost nahlížet dětem do mobilních telefonů, je otázkou, zda by si zakázané látky stejně nezajišťovaly jinými cestami.

Zneužívání tísňových linek

A konečně poslední téma, které praxi mnohdy zajímá. Znovu musím odkázat především na výchovný prostor pro pedagogy. Dětem by mělo být důsledně vysvětleno, že v případě zneužití tísňové linky budou pravděpodobně **snadno** vypátráni a budou muset své počínání vysvětlovat nejen svých vychovatelům a řediteli či ředitelce, případně svým rodičům, ale i policii a orgánu sociálně-právní ochrany dětí. V konečném důsledku jim potom soud může uložit výchovné opatření – nahradit škodu, vykonat společensky prospěšnou činnost apod. Starším dětem by dokonce hrozil trestněprávní postih. A zneužívateli tísňové linky podle zákona o elektronických komunikacích rovněž hrozí pokuta (až do výše 100 000 Kč).

Veřejný ochránce práv opět považuje za důležité, aby personál děti nejen vzdělával, poučoval a vedl k zodpovědnému jednání, ale rovněž je nechal nést důsledky jejich kroků a zažívat nepříjemné chvíle, které jsou s takovými důsledky spojeny.

Závěr

Veřejný ochránce práv se běžně setkává s praxí, kdy si personál zařízení plošnými zákazy či omezeními (odebírání telefonů dětem, jejich povinné ukládání u vychovatelů, zákaz půjčování mobilů mezi dětmi) mnohdy zjednodušuje situaci, na úkor vlastní pedagogické práce s dětmi. Ochránce je toho názoru, že tato praxe v konečném důsledku neprospívá nikomu. Preventivní přístup založený na represi nemůže v zařízení vytvořit atmosféru důvěry, rozvíjet vztahy mezi pedagogy a dětmi, a především děti učit přebírat odpovědnost za svůj život. Cílem zařízení by mělo být snažit se dětem vštěpit zásady bezpečného používání mobilního telefonu a výskytu ve virtuálním světě vůbec. Je samozřejmě jasné, že v aktuální situaci, kdy má pedagog na starosti až osm dětí, není **individuální přístup založený na zvažování konkrétní situace konkrétního dítěte** snadný. Jen takový přístup však může dětem umožnit konstruktivně rozvíjet osobnost a pozdější bezpečnější, a tudíž spokojenější život mimo ústavní výchovu.

A ještě drobný dovětek. Popsaná pravidla je nutné brát jako obecně platná, zcela jistě bez výjimky v dětských domovech. Je mi však jasné, že budou mít svoje limity v zařízeních, která pečují o zcela specifickou klientelu.

16—anovení § 21 odst. 4 písm. b) zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.
17—Ustanovení § 23 odst. 1 písm. f) zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.
18—Viz § 888 a 891 odst. 2 občanského zákoníku.

Téma PŘO

Mgr. Alexandra Bahnerová
MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené
Valašské Meziříčí
www.val-mez.cz

Metoda instrumentálního obohacování
MŮŽOU SE UČIT DĚTI RÁDY?

Rádi bychom vám představili jeden ze způsobů práce na naší škole, která je určena pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Naše výchova a vzdělávání se zaměřuje na žáky se sluchovým postižením a žáky, kteří potřebují logopedickou pomoc. Stejně jako kterákoliv jiná škola, máme za cíl vzdělávat děti podle jejich schopností a nadání. Chceme rozvíjet jejich osobnost. Vést je k tomu, aby byli zdravě sebevědomí, zodpovědní a šťastní lidé, kteří se dokážou o sebe postarat a jsou přínosem pro společnost.

Jak to u nás děláme a co nám pomáhá? Jednou z podpůrných metod, které nám při vzdělávání i výchově pomáhají, je metoda FIE/MIU (zkratka FIE – Feuersteinovo instrumentální obohacování, nyní pod zaváděným novým názvem MIU – Metoda instrumentálního obohacování). Sledujeme, že tento způsob práce má pozitivní vliv na porozumění – porozumění sobě, druhým, svému učení a všemu kolem nás. Metoda zároveň pomáhá našim žákům ovlivňovat jejich komunikační schopnosti, kvůli kterým se vzdělávají právě na naší škole. Zkvalitňuje jejich vyjadřování i porozumění řeči.

Forma učení skrze FIE/MIU vede žáky neustále k přemýšlení. Děti se stávají pozornější a vnímavější. Vlivem této metody žáci nabývají zdravé sebevědomí, nepotřebují se porovnávat, soupeřit s druhými. Postupně si pod tímto vedením uvědomují své hodnoty, vlastní potenciál i hodnoty druhých.

Jak FIE/MIU funguje? FIE/MIU spočívá v rozvoji schopností, které využíváme při myšlení. Děti získávají ve školách mnoho nových poznatků a informací a dokážou s nimi ve své mysli pracovat v různé kvalitě. To se pak projevuje na porozumění – např. porozumění v řeči, v učivu. Prostřednictvím těchto schopností, které nazýváme kognitivní funkce, umíme pracovat s informacemi ve své mysli – jednáme, reagujeme, vnímáme svět kolem sebe, plníme různé úkoly.

Ve FIE/MIU jsou tyto schopnosti rozvíjeny pomocí tzv. instrumentů. Jsou to speciální sešity s úkoly, které se zaměřují na proces našeho přemýšlení a rozvíjejí naše kognitivní funkce jako jsou pozornost, schopnost přesného vyjadřování, porozumění, schopnost analýzy, syntézy, kategorizace, vyhledávání souvislostí a další.

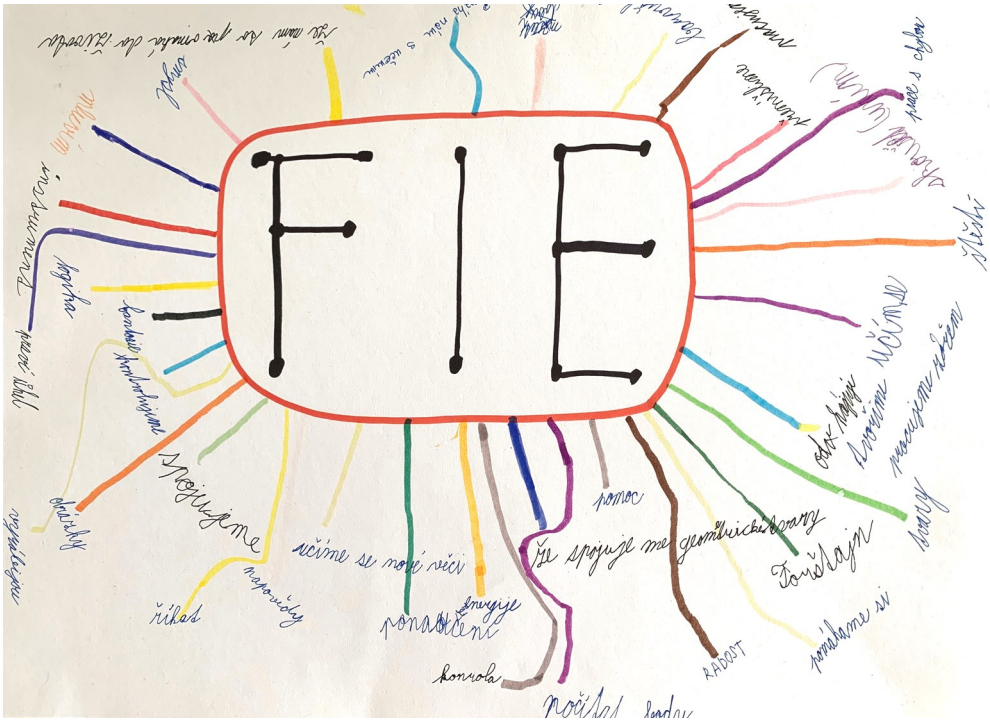

Téma PŘO

Mgr. Alexandra Bahnerová
MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené
Valašské Meziříčí
www.val-mez.cz

Metoda instrumentálního obohacování
MŮŽOU SE UČIT DĚTI RÁDY?

Kognitivní funkce jsou v instrumentech rozvíjeny pomocí tzv. zprostředkování. Jedná se o záměrně kladené otázky, které vedou žáka k nějakému cíli poznání. To znamená, že učitel žákům nepodává žádné výklady, přednášky, prezentace, ale předkládá žákům vhodné a připravené otázky, pomocí kterých je provází procesem jejich přemýšlení a vede je k vlastní zkušenosti. Tím, že jsou žáci neustále vybízeni otázkami, zaměstnávají svou mysl, jsou pozorní. Učí se vnímat detaily, dokážou si pomoci v nesnázích, uvědomují si způsoby práce, které jim vyhovují, volí si vlastní strategie v učení. Uvádějí své názory a odpovědi. Nebojí se komunikovat, protože je nikdo nehodnotí. Pomocí vhodně volených otázek učitel vede žáky k pochopení a zpracování úkolů a zároveň přitom rozvíjí schopnosti potřebné k přemýšlení.

Příkladem z praxe může být třeba instrument s názvem Spojování bodů, ve kterém žáci uspořádávají body podle vzoru. Učí se uvědomovat si skrze body, proč si potřebujeme vůbec něco uspořádávat, k čemu, kdy a kde je dobré si něco uspořádávat a jak můžeme něco uspořádat. Učí se vytvářet si systém při práci, který pak můžou použít při jiné příležitosti (v matematice, v českém jazyce, při učení se nové látky, aj.). V instrumentu je například strana, na které mají žáci ve shluku bodů najít a spojit dva tvary (podle vzoru), čtverec a trojúhelník. Po rozboru toho, jak poznají uvedené tvary, co je čtverec, co je trojúhelník, jaké mají vlastnosti, která vlastnost jim pomůže při hledání, spojují body dle vzoru. Využívají a rozvíjejí přitom různé kognitivní funkce – např. soustředěné pozorování (pozorují vzdálenosti bodů, porovnávají vzdálenosti se vzorem), analyzují, provádějí syntézu (hledají jednotlivé strany čtverce, hledají pravé úhly, umí spojit správné body v celek a další). Náročnost úkolů se v jednotlivých instrumentech zvyšuje, protože vypracováváním jednotlivých stran se zkvalitňují kognitivní funkce. To, co žák rozvíjí v instrumentech, pak přenáší do vlastního učení v konkrétních předmětech. Dokáže lépe vnímat a pozorovat celek i jednotlivé detaily konkrétních úkolů, dává si získané poznatky do souvislostí, usuzuje, kategorizuje, přemýšlí, pracuje s rozvahou. Žák se v instrumentech učí zároveň vytvářet si postupy při vlastním učení. Takže když se bude učit například učivo z přírodovědy, začne si práci lépe organizovat, uvědomí si, co je podstatné, které pojmy jsou důležité, kde má začít, co přesně vystihnout. V matematice si dokáže lépe uvědomovat jednotlivé početní postupy, pamatuje si je dobře, protože skrze zprostředkování samostatně přijde na to, proč se takto postupuje. V českém jazyce kupříkladu dokáže lépe poznat i popsat, které kroky musí udělat, aby určil například vzor podstatného jména. Žáci se učí uvědomovat si systém práce už v počátku svého vzdělávání. Učí se přemýšlet nad postupem, který jim vyhovuje, například při vyhledávání – př. najdi v básničce písmeno Ž – žáci popisují, jak budou postupovat. Někdo bude hledat nahodile, jiný použije postup zleva doprava, řádek po řádku, někomu pomůže zvláštní znak písmena, že je u něj háček apod. Všechny způsoby jsou možné a dávají žákům možnost, tím, že se o nich mluví, se inspirovat, nebo si promyslet svůj vlastní postup.

Uvedený způsob vedení výuky zprostředkováváním se nám osvědčuje nejenom při práci s výše zmíněnými instrumenty při rozvoji kognitivních funkcí, ale lze jej používat při práci ve kterémkoliv vyučovacím předmětu při vyvozování učiva, jeho fixaci i automatizaci. Z praxe víme, že u našich učitelů, kteří prošli kurzem FIE/MIU, aby mohli u žáků rozvíjet kognitivní funkce, prolíná tento způsob práce celou jejich výukou. Tedy i mimo vyhrazený čas, kdy pracují cíleně s instrumenty FIE/MIU. Metoda se nám osvědčuje, protože vidíme, že děti rozumí tomu, co dělají, vědí, jak to mají dělat a učení je tak více baví.

Téma PŘO

Mgr. Alexandra Bahnerová
MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené
Valašské Meziříčí
www.val-mez.cz

Metoda instrumentálního obohacování
MŮŽOU SE UČIT DĚTI RÁDY?

V čem nám FIE/MIU v naší škole pomáhá? Přínos sledujeme ve třech oblastech:

1. Osobnostní rozvoj žáka

⇒ Rozvoj pozornosti a vnímání, rozvoj kvality myšlení, umění učit se.

⇒ Rozvoj vnitřní motivace – chtít se učit, žák se učí rád.

⇒ Posun ve verbálním i neverbálním vyjadřování, rozvoj všech rovin řeči, významný rozvoj slovní zásoby a pragmatické roviny řeči.

⇒ Rozvoj v samostatnosti – schopnost zdravě si věřit, nebát se komunikovat, umět si v nesnázích poradit, umět se rozmyslet, nejednat unáhleně.

⇒ Rozvoj schopnosti respektovat druhé, přijímat je, být tolerantní.

2. Pedagogický rozvoj

⇒ Nový způsob výuky (zprostředkování), který omezuje pouhé výklady učiva učitelem a zapojuje více žáky – ti přemýšlejí a zažívají si učivo vlastní zkušeností.

⇒ Změny v přístupu učitelů. Prostřednictvím FIE/MIU dokážou učitelé hlouběji přemýšlet nad chybami svých žáků, předvídají je. Nevyhledávají chyby, jako důkaz a podklad hodnocení, ale sledují je a jsou pro ně ukazatelem, které jednotlivosti je potřeba ošetřit, aby došlo k porozumění. Chyba nabízí učiteli možnost, jak pomoci vhodných otázek pochopit, proč se stala. Není to něco konečného, s čím si už musí daný žák poradit nějak sám. Učitel chyby nehodnotí, ale ptá se, proč takto žák odpověděl, zajímá jej odůvodnění. Neříká, co je špatně.

⇒ Přístup učitelů a vliv nehodnocení snižuje soupeření mezi dětmi, odbourává povrchní motivaci k práci, k učení.

⇒ Rozvoj pedagogické dovednosti chyby předvídat a učivo připravovat tak, aby se chybám předcházelo.

3. Pozitivní klima ve škole

⇒ Žáci chtějí komunikovat a nebojí se mluvit, protože je minimalizováno hodnocení. Odpovědi, které při FIE/MIU zazní, nejsou správné nebo špatné, jsou pouze vyslechnuty, případně zdůvodňovány, proč takto bylo odpovězeno nebo jsou doplněny dalšími názory.

⇒ FIE/MIU nabízí v hodinách přesah do osobních zkušeností, které děti mohou zmínit, pokud chtějí. Uvádějí své názory, se kterými se ztotožňují, mají s nimi své zkušenosti a umí je odůvodnit. To, že mohou říct své názory a učitel i spolužáci je vyslechnou, zajímají je a zároveň je nehodnotí, vede k respektu, toleranci vůči druhým. Žáci vnímají, jak to mají ti druzí, že mohou mít například úplně jinou zkušenost s poznatkem, který se ve výuce dověděli. Přijímají tak názory druhých, dokážou je i lépe pochopit. To vše přispívá k pozitivnímu klimatu ve třídě, mezi žáky, mezi učiteli.

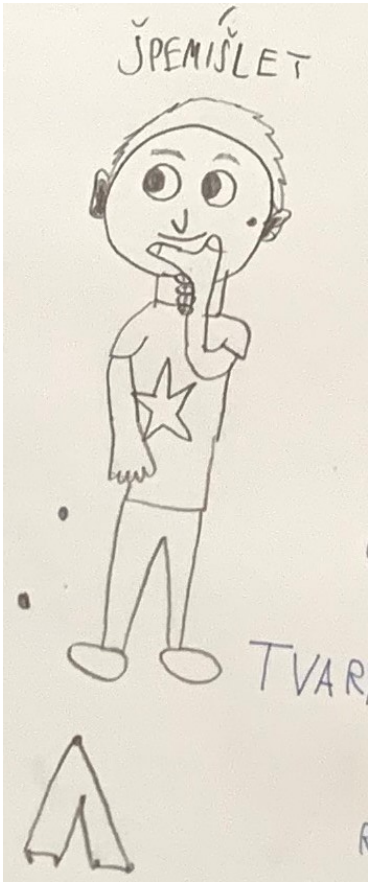

Mgr. Alexandra Bahnerová
MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené
Valašské Meziříčí
www.val-mez.cz

Metoda instrumentálního obohacování
MŮŽOU SE UČIT DĚTI RÁDY?

FIE/MIU je na naší škole zastoupeno v různých formách (kroužek, součást vyučovací hodiny) a ve více úsecích naší školy (mateřská, základní, střední škola, speciálně pedagogické centrum). Nejvíce je tento způsob práce rozšířen na základní škole. Metodou FIE/MIU pracujeme ve vybraných hodinách speciální logopedické péče, ale uvedený postup užíváme i v ostatních vzdělávacích předmětech. V současné době máme proškoleno 17 pedagogických pracovníků, kteří s FIE/MIU pracují.

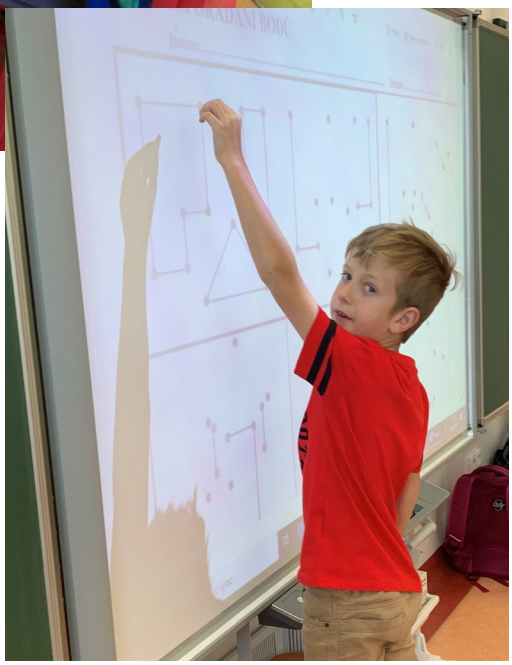

Mgr. Stanislava Tóthová
DDŠ, ZŠ a SVP Šumperk
SVP Dobrá Vyhlídka

Tel: 583284010
reditelka@dds-spk.cz
www.dds-spk.edupage.org

Den otevřených dveří SVP Jeseník

Dobrá Vyhlídka
Středisko výchovné péče

Středisko výchovné péče Dobrá Vyhlídka
Vyhlídka 1, 787 01 Šumperk
www.dobravyhlidka.cz

Dne 18. 5. 2023 se v rámci 15. ročníku celorepublikové akce Týden pro rodinu uskutečnil v naší jesenické ambulanci Den otevřených dveří. Ambulance střediska byla otevřena již 10. ledna 2023 bez terapeutické místnosti, ve které probíhala částečná rekonstrukce. Akci zorganizovali pracovníci Střediska výchovné péče Dobrá Vyhlídka v Šumperku pod vedením Mgr. Aleny Sekyrové, vedoucí střediska. Akce byla příležitostí ke slavnostnímu otevření zrekonstruované a nově vybavené terapeutické místnosti pobočky střediska v Jeseníku. Slavnostního otevření byla přítomna rovněž ředitelka DDŠ, ZŠ a SVP Šumperk, Mgr. Stanislava Tóthová a statutární zástupce Mgr. Tomáš Polák.

V rámci akce byli noví odborní pracovníci SVP představeni zaměstnancům OSPOD Jeseník, s nimiž SVP úzce spolupracuje. Mgr. Jiří Kovalčík, vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví a Mgr. Bc. Kristýna Michálková, vedoucí OSPOD, poděkovali zaměstnancům střediska za skvělou spolupráci.

Během dne byly zájemcům nejen z řad odborné veřejnosti představeny služby, cíle, principy a způsoby fungování SVP. Dne otevřených dveří v našich ambulantních prostorách se zúčastnili především zaměstnanci místních organizací a zástupci veřejné správy, např. sociální pracovnice neziskové organizace Člověk v tísni, pracovnice obecně prospěšné organizace Darmoděj nebo sociální pracovnice neziskové organizace Eurotopia, aj.

Pracovníci Střediska dostávali pozitivní zpětnou vazbu v souvislosti s mírou potřebnosti a využitelnosti dané služby v regionu Jesenicko. Jednotlivé organizace vyjádřily zájem o budoucí spolupráci či případné zprostředkování kontaktu na navazující službu.

Od září středisko rozšíří nabídku poskytovaných služeb o programy pro školy. Pro podporu této služby bude, kromě článku v prázdninovém čísle místního zpravodaje, připravena samostatná propagační akce pro zástupce škol z regionu Jesenicko na začátek září.

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

Přehled přímo řízených organizací MŠMT v Praze

Konzervatoř a střední škola Jana Deyla, příspěvková organizace

Adresa: Maltézské náměstí 14, Praha 1
Ředitel: Mgr. Stanislava Lustyková
IČO: 61387339
telefon: 255 719 570
Webové stránky: www.kjd.cz
E-mail: kjd@kjd.cz
Datová schránka: zv7ac7i
Obory: Ladění klavírů a příbuzných nástrojů
Hudba
Zpěv
Kapacita: Konzervatoř: 90 žáků
Střední škola: 30 žáků

Škola Jaroslava Ježka, Mateřská škola, základní škola, praktická škola a základní umělecká škola pro zrakově postižené

Adresa: Loretánská 19, 118 00 Praha 1
Ředitel: PaedDr. Martina Helešicová
IČO: 48134546
Webové stránky: http://www.skolajj.cz
Email: info@skolajj.cz
Telefon: 220 515 264
Datová schránka: d83bbx3
Obory: Praktická škola
Kapacita: Mateřská škola: 16 žáků
Základní škola: 85 žáků
Střední škola: 24 žáků
Základní umělecká škola: 80 žáků
.

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené

Adresa: Holečkova 4, 150 00 Praha 5 - Smíchov
Ředitel: Mgr. et Mgr. Václav Chmelíř
IČO: 48134368
svp@svpkvary.cz
Webové stránky: http://www.skolaholeckova.cz
Email: skoly.sp@post.cz
Telefon: 226 299 321
Datová schránka: bm59573
Obory: Strojní mechanik, Potravinářská výroba, Pekař, Cukrář, Šití oděvů, Truhlářská a čalounická výroba, Čalouník, Malířské a natěračské práce, Malíř a lakýrník, Podnikání, Hotelnictví, Stravovací a ubytovací služby, Kuchař—číšník.
Kapacita: Mateřská škola: 46 žáků
Základní škola: 88 žáků
Střední škola: 178 žáků

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

Přehled přímo řízených organizací MŠMT v Praze

Dětský domov se školou a středisko výchovné péče a základní škola

Adresa: Jana Masaryka 16/64, 120 00 Praha 2
Ředitel: PhDr. Jan Smolka
IČO: 65993381
telefon: 222 520 293
Webové stránky: http://www.ddsp2.cz
E-mail: dvupraha@seznam.cz
Datová schránka: 82c8qd8
Kapacita: 24
Zařízení koedukované pro děti s povinnou školní docházkou.
Dětský domov se školou (Jana Masaryka 16, Praha 2), kapacita 24 dětí
Středisko výchovné péče (Jana Masaryka 16, Praha 2), ambulantní odd.
Středisko výchovné péče (Národních hrdinů 1, Praha 14), ambulantní odd.
Základní škola (Jana Masaryka 16, Praha 2), kapacita 24 žáků
Další místo poskytování školských služeb—byt (Ječná 11, Praha 2)

Diagnostický ústav a středisko výchovné péče

Adresa: Na Dlouhé mezi 69/19, 147 00 Praha 4 - Hodkovičky
Ředitel: PaedDr. Jan Toman
IČO: 61386308
Webové stránky: www.duasvp.cz
Email: info@dum-praha.cz
Telefon: 241 723 646
Datová schránka: jpy8pgt
Kapacita: 64
Zařízení určeno především dívkám po ukončení povinné školní docházky.
Součásti a adresy zařízení:
Diagnostický ústav (Na Dlouhé mezi 19, Praha 4), kapacita 34
Diagnostický ústav (Na Dlouhé mezi 13, Praha 4), kapacita 6
Diagnostický ústav (Pod Lipami 70, Praha 3), kapacita 3
Diagnostický ústav (Jablonecká 52, Praha 9), kapacita 3
Diagnostický ústav (Sádecká 169, Řevnice), kapacita 12
Diagnostický ústav (Sulická 6, Praha 4), kapacita 6
Diagnostický ústav (Skryje 119, 27042)
Středisko výchovné péče (Rakovského 2, Praha 4 - Modřany), kapacita 8
Středisko výchovné péče (Školní 129, Příbram)

Diagnostický ústav pro mládež

Adresa: Lublaňská 33/1724, 120 00 Praha 2
Ředitel: Mgr. Petra Prymulová
IČO: 49625357
Webové stránky: http://www.dius.cz
Email: dius@dius.cz
Telefon: 224 262 505, 224 262 506
Datová schránka: rfi8nn8
Kapacita: 46
Zařízení určeno chlapcům po ukončení školní docházky
Součásti a adresy zařízení:
Diagnostický ústav (Lublaňská 33, Praha 2), kapacita 30
Diagnostický ústav (Vratislavova 2, Praha 2; Věšínova 508/7, Praha 10), kapacita 16

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

Přehled přímo řízených organizací MŠMT v Praze

Dětský diagnostický ústav, základní škola a školní jídelna

Adresa: U Michelského lesa 222, 140 00 Praha 4
Ředitel: PaedDr. Ivan Kašpařík
IČO: 48134333
telefon: 241 724 245
Webové stránky: http://www.ddu-praha.cz/kontakt
E-mail: ddu.praha@volny.cz
Datová schránka: p8qamr9
Kapacita: 38
Zařízení koedukované pro děti s povinnou školní docházkou.
Součásti a adresy zařízení:
Dětský diagnostický ústa (U Michelského lesa 222, Praha 4)
Základní škola (U Michelského lesa 222, Praha 4), kapacita 32

Zařízení pro děti – cizince. Diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola

Adresa: Radlická 30, 150 00 Praha 5
Ředitel: Mgr. Zuzana Chmelířová Vučková
IČO: 86595971
Webové stránky: http://zdcpraha.cz/kontakt/
Email: zuzana.vuckova@zdc.cz
Telefon: 241 723 646
Datová schránka: erdw2ik
Kapacita: 30
Zařízení koedukované.
Součásti a adresy zařízení:
Diagnostický ústav (Radlická 30, Praha 5), kapacita 30
Středisko výchovné péče (Kupeckého 576, Praha 4 - Háje) ambulantní odd.
Základní škola (Radlická 30, Praha 5), kapacita 18

Výchovný ústav, středisko výchovné péče a střední škola Klíčov

Adresa: Čakovická 783/51, 190 00 Praha 9
Ředitel: Mgr. Patrik Matoušů
IČO: 63110261
Webové stránky: http://www.klicov.cz
Email: matousu@klicov.cz
Telefon: 283 883 470 - 471
Datová schránka: ff4ggix
Kapacita: 16
Zařízení určeno chlapcům po ukončení školní docházky.
Součásti a adresy zařízení:
Výchovný ústav (Čakovická 783, Praha 9), kapacita 16
Výchovný ústav (U Starého mostu 572, Kostelec nad Labem)
Výchovný ústav (Kyselova 1185, Praha 8), kapacita 2
Středisko výchovné péče (Křešín 43), kapacita 8
Středisko výchovné péče (Čakovická 9, Praha 9), kapacita 48
Středisko výchovné péče (Weberova 1090, Praha 5) ambulantní odd.
Středisko výchovné péče (Ostružinová 2934, Praha 10) ambulantní odd.
Střední škola (Čakovická 783, Praha 9), kapacita 24
Vzdělávací program/Obor vzdělání
65-51-E/02 Práce ve stravování

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

PhDr. Jan Smolka
ředitel
DDŠ, SVP a ZŠ Jana Masaryka 16/64, Praha 2
Tel: 222 520 293
dvupraha@seznam.cz
http://www.ddsp2.cz

„Včas nebo pozdě“

Středisko výchovné péče "Pontis"

nové ambulantní oddělení na Praze 14

V tomto příspěvku bych rád představil nové ambulantní oddělení SVP PONTIS na Praze 14. Článek je popisem cesty, která vedla k jeho vzniku, je nástinem některých etopedických východisek. Vnímám potřebu koncepčních i legislativních změn v oblasti práce s náročným chováním dětí a dospívajících. Jsem přesvědčen, že pobytová výchovná zařízení novým zákonem přiblížíme skutečným potřebám dětí se závažnými poruchami chování, že jejich složitou životní situaci budeme řešit, že nebudou např. na dlouhodobém útěku ze zařízení. Naopak prevence je o předcházení problémům a včasné intervenci, proto další pracoviště, proto ambulantní oddělení střediska výchovné péče. Věřím, že realisticky nastaveným individuálním výchovným plánem lze pomoci i v situaci klienta čekajícího na termín u jiných odborníků. Mám na mysli zejména nedostatečné kapacity v oblasti psychiatrie a psychoterapie dětí. Než změna nastane, a věřím, že nastane, budu rád za každý „normální“ školní rok v DDŠ a kvalitně fungující pracoviště preventivně výchovné péče, na Praze 2 i Praze 14.

Lituji, že nejsou legislativně možné tzv. dobrovolné diagnostické pobyty. Pracoval jsem jako etoped v dětském diagnostickém ústavu a tento reedukační program po mnoha letech stále považuji za výbornou korektivní zkušenost pro mnohé „nerozhodnuté“ dítě (viz teorie říkající s nadsázkou, že děti ve výchovných zařízeních dělíme na hodné, zlobivé a nerozhodnuté). Lituji, že v tuzemském vzdělávacím systému jsou vzácná školská zařízení typu základní škola internátní. Ty jsou v evropském kontextu zcela běžná a mnohdy efektivně nahrazují ústavní výchovu. Tyto názory jsem prezentoval před více jak deseti lety. Publikoval a nabízel v různých pracovních skupinách. Nedokážu posoudit, zda se obecný názor posunul. V zařízení, které vedu, jsem ale přeci něco posunul. Dětský domov se školou na Praze 2 pracuje již dlouhou dobu internátním způsobem. Internátním v dobrém slova smyslu. Nikdy jsem nezvnitřnil termíny jako dětský domov se školou nebo rodinná skupina. Pracujeme s dětmi se závažnými poruchami chování a dřívější název dětský výchovný ústav byl přesnější. Zvládl bych i termín reedukační centrum. Rodinná skupina je pro mě termín zcela nepřijatelný. Rodina je doma a my, jako instituce, jsme pro dítě dočasné řešení. Jsme místo poskytování odborné intervence, pomoci, doprovázení.

Pozitivně chápaný pojem internátní je vyjádřením koncepce výchovného zařízení. Tedy podpory dítěte v jeho výchovně vzdělávacím a reedukačním procesu a udržování intenzivních kontaktů a citové vazby s rodinou. I s vědomím, že rodičovské kompetence jsou mnohdy výrazně oslabeny a dítě odchází do rodinného prostředí, které je problematické. Rodičovské kompetence se vždy pokoušíme posilovat. V rodinném systému je možné hledat stabilnější články (třeba prarodiče nebo zletilé sourozence). Zvláště u dětí náchylných k únikovému chování je třeba rodinné prostředí monitorovat a předejít tak útěkům dítěte ze zařízení a dlouhodobému záškoláctví. To se střídavě daří a nedaří, záleží na aktuální sestavě dětí a jejich životním příběhu. Podstatný je směr. Směr domů. I když to někdy vypadá, že to nejde. I když by dítěti bylo mnohdy lépe mimo rodinu. Ono si ale tu svou idealizuje a nechce slyšet, že to nejde. V dětském domově se školou pracujeme s dětmi ve věku druhého stupně základní školy, nejčastěji vyšších ročníků. Rodiče dětí jsou různí, společná je jim únava. Únava z vlastního života, vlastních neúspěchů a frustrací. Většině spolupracujících rodičů nelze upřít snahu řešit postupné selhávání dítěte. Naši rodiče jsou až překvapivě ochranitelští, byť by laik předpokládal spíše zanedbávání dítěte. Paradoxně někdy rodiče zvládnou obojí najednou. Být dítětem manipulováni a vydíráni, být bezradní, bezmocně vyhrožující, pak náhle odmítající nebo volající o pomoc instituce a sociálně právní ochranu.

V současném systému péče o ohrožené dítě je, přes všechny nedostatky a negativní změny, značný potenciál pomoci. Účinné pomoci pro toho, kdo ji k sobě pustí, kdo v sobě najde motivaci ke změně. Lze ji ale očekávat u adolescenta, který má své náhradní citové zázemí v problematické vrstevnické skupině (živé i v on-line prostoru). U adolescenta, kterého baví zlobit, který žije přítomností, uspokojováním svých okamžitých potřeb, je ve vzdoru k hodnotám svých rodičů a učitelů. Adolescenta, který má za sebou řadu citových zranění, zklamání, je často kritizován a nepochopen ve své potřebě vyniknou a upoutat pozornost. Nebo je zcela ponořen do svých nejistot a úzkostí a hledá cestu ven pomocí přírodních i syntetických energizérů.

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

PhDr. Jan Smolka
ředitel
DDŠ, SVP a ZŠ Jana Masaryka 16/64, Praha 2
Tel: 222 520 293
dvupraha@seznam.cz
http://www.ddsp2.cz

„Včas nebo pozdě“

Zdá se, že ve složitém, dynamicky se měnícím a různými divokými metodickými pokyny pokrytém terénu mnohdy zabloudíme. My i ti laxní, ale zranění adolescenti. Je smutné číst v anamnéze dítěte, kolika formami odborné pomoci neúspěšně prošlo. Hodnotit efektivitu těchto intervencí je složitý proces, s mnoha nezávislými proměnnými. Je to příběh. Pro mnoho dětí a nadějným pokračováním. Pro skupinu děti v dětské domově se školou je to příběh napínavý. Neví, proč se musí podřizovat pravidlům a pravidelnostem, když jejich kamarádi hrají celou noc on-line hru. Proč musí jít ráno do školy, když se jim chce spát po hráčské noci. Proč mají pravidelně jíst pestrou stravu, když jsou naučení na colu a chipsy. Proč není na každý nezdar prášek. Proč v mobilu nenajdou správný výsledek testu z matiky. Nebo SMS od rodičů – o víkendu jedeme na chatu a půjdeme na fajn výlet.

Před lety jsem cítil velkou potřebu jít i jiným směrem než je pobytové výchovné zařízení s výhodami režimových metod, ale i značnými limity. S vědomím, že přichází stále častěji děti, u kterých se moment účinné intervence pravděpodobně propásl po cestě naplňováním metodických pokynů.

Od roku 2014 funguje v pavilonu tzv. školičky v zahradě zařízení ambulantní oddělení SVP DVOJKA. Využili jsme rozsáhlé rekonstrukce budovy po požáru, který založil bývalý klient pod vlivem drog. V roce 2013 vznikla koncepce ambulantního oddělení a proběhlo vybavení nového pracoviště. Aktivity s klienty probíhaly od února 2014 a začátek nebyl snadný. Typickým klientem byl chlapec nebo dívka staršího školního věku nebo žák střední školy, s malou motivací ke spolupráci. Postupně se klienti měnili, věk se snižoval. Dobrým nápadem bylo opakovaně a systematicky oslovovat školní metodiky prevence. S nimi přišla změna k motivovaným klientům a princip včasné intervence. Přidali jsme program vrstevnické růstové skupiny zvaný Spirála. Klienty Spirály jsme zapojili do projektu MHMP a společně s jejich rodiči organizovali socioterapeutické víkendové pobyty. Jako tři speciální pedagogové, absolventi výcvikových skupin SUR, jsme byli jasně inspirování tímto přístupem. Náš tým v té době doplňovala psycholožka, zaměřením KBT terapeutka. Tým SVP tvořili střídavě tři až čtyři pracovníci. V období epidemiologických opatření jsme úspěšně rozšířili repertoár metod o on-line konzultace a následně se rádi vrátili k poradenské klasice. Přibylo klientů mladšího školního věku a podobně jako jinde i dětí různě znejistěných dobou a sebou samými. Přibylo ale i velmi dobře spolupracujících rodičů.

Na podzim 2021 jsem přijal výzvu MŠMT založit nové ambulantní oddělení SVP pro oblast východní části Prahy. Vytypovaných lokalit bylo více. Bylo velmi složité najít vhodný objekt. Úvaha, že situace některých nájemců nebytových prostor bude po období Covidu složitá a prostory budou k dispozici, byla naivní. Zájem nebyl ani ze strany škol, které jsem oslovil. Na Odboru školství MHMP jsem dostal nabídku využit pavilon v zahradě dětského domova v Dolních Počernicích. Užitná plocha je cca 150 m2, vnitřní dispozice podobná jako v SVP na Praze 2. V srpnu 2022 bylo při jednáních s MŠMT rozhodnuto o této variantě. Využití pavilonu v Dolních Počernicích je určitým kompromisem mezi šablonou pro zakládání nových ambulantních středisek a užíváním estetického a pro klientskou práci velmi vhodného prostředí. Dopravní dostupnost je pro okrajovou část Prahy výborná, důležitým aspektem je blízkost Černého Mostu jako oblasti s vyšší koncentrací dětí s problémovým chováním. Proto název PONTIS.

SVP Pontis

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

PhDr. Jan Smolka
ředitel
DDŠ, SVP a ZŠ Jana Masaryka 16/64, Praha 2
Tel: 222 520 293
dvupraha@seznam.cz
http://www.ddsp2.cz

„Včas nebo pozdě“

Většina čtenářů tohoto článku má představu o fungování ambulantního oddělení SVP, má představu i o aktuálních trendech a typologii klientů. Setkáváme se s kolegy z jiných středisek a jdeme podobnou cestou, podobným terénem. V čem se můžeme odlišovat? Daří se nám cílit na děti mladšího školního věku. Jsme v intenzivním kontaktu se školními metodiky prevence pedagogicko-psychologickými poradnami a školními poradenskými pracovišti. V části města, kde působíme, jsme vstoupili do kvalitního zasíťování aktivitami neziskových a volnočasovým organizací. Spolupracuje, nerivalizujeme. Máme výhodu, že začínáme v době veliké poptávky po poradenských službách. Na podzim 2022 jsme oslovili více jak šedesát škol, sociálních odborů a jiných organizací. Propagaci děláme průběžně, v září 2023 budeme adresář partnerů aktualizovat. Celý tým ambulantního oddělení se schází ve středu dopoledne, diskutujeme nově objednané klienty, jejich přiřazení ke garantovi. Tým je aktuálně složen z plných i částečných pracovních úvazků, je čtyřčlenný. Pracujeme pod supervizí, velký důraz klademe na intervizní sdílení postupů a zkušeností. V jarních měsících jsme nabídli rodičům klientů se školními problémy na bázi ADHD skupinový program. Kolegyně navázaly na program Spirála, přizpůsobily ho dětem mladšího školního věku. Zpětná vazba je příjemná, zvláště od spolupracujících učitelů a učitelek.

Jsem rád za představení naší práce, na Praze 2 i Praze 14. Obě ambulantní oddělení spolupracují. V období delších objednacích termínů SVP DVOJKA je poskytnut kontakt na SVP PONTIS a klienti, kteří jsou ochotni slevit ze svých časových požadavků (odpoledne po práci a škole), mají obvykle první termín do dvou týdnů. Jsem rád za celkové výkonové ukazatele, tedy počet pravidelně docházejících klientů. Nastavení principu včasné intervence a spolupráce přímo se školami je směr, který budeme držet i nadále. Jako riziko vnímáme nereálná očekávání v oblasti suplování nedostatečné psychiatrické péče. Jak bylo řečeno, důležitá je správně ohraničená oblast naší odborné pomoci a případné rozšíření intervence na spolupracující odborníky. Věříme, že bude s kým spolupracovat. Věříme, že bude dostatek školních psychologů a speciálních pedagogů, vážíme si spolupráce s odděleními sociálně právní ochrany, tam kde do života rodiny vstoupily. A doufám, že bude co nejméně případů, kdy si se zkušeností z dětského domova se školou říkáte – tohle dítě mělo být dávno v ústavu, tohle dítě je v ohrožení, jak to, že ten a ten úřad je nečinný.

SVP Dvojka

SVP Pontis

https://svp-pontis.cz/
svp-pontis@seznam.cz
770 187 456 – objednací telefon

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

Mgr. Stanislava Lustyková
ředitelka
Konzervatoř a střední škola Jana Deyla, Maltézské nám. 14, Praha 1
Tel: 255 719 571
stanislava.lustykova@kjd.cz
http://www.kjd.cz

Finálová účast Milana Arnera z Konzervatoře a střední školy Jana Deyla v anketě Zlatý Ámos 2023

Zlatý Ámos je anketa o nejoblíbenějšího učitele České republiky. V letošním ročníku bylo do ankety svými žáky přihlášeno celkově 65 pedagogů a 55 z nich obdrželo na regionálních kolech certifikát, že jsou nejoblíbenějšími učiteli nebo učitelkami svých žáků a škol. Jedním z nich byl i pedagog Konzervatoře a střední školy Jana Deyla, Mgr. Milan Arner, jehož cesta soutěží skončila až ve finále.

Milan Arner na škole vyučuje Dějiny hudby, Bodový notopis a Historicko-estetický seminář. Žáci, kteří ho do soutěže Zlatý Ámos přihlásili, o něm říkají: „Přestože je pan Milan Arner nevidomý, dokáže se dobře orientovat nejen v počítačových technologiích. Pan učitel je milý a kamarádský, ale také důsledný a přísný. Je proslulý svou spravedlivostí a tím, že nikomu nenadržuje."

Semifinále 30. ročníku ankety Zlatý Ámos se konalo začátkem března v sálech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a učitelé v něm tentokráte nebyli pouze soutěžící, ale zároveň také porotci. O postup soutěžilo celkem 18 pedagogů, z nichž do finále jich postoupilo šest. I díky podpoře studentů se Milan Arner probojoval mezi šest finalistů.

O titul nejlepšího učitele České republiky bojovala finálová šestice 24. března v kongresovém sálu hotelu Olšanka na Praze 3. Milana Arnera přišlo podpořit mnoho jeho kolegů, žáků i kamarádů, kteří si na finále přinesli hned několik transparentů. Každý učitel měl v rámci finále mimo jiné sehrát se svými studenty krátkou scénku. A protože se jedná o pedagoga z hudební konzervatoře, nesla scénka název „Země a města v písničkách" - Milan Arner v ní hrál na klarinet, žáci na dudy, housle či akordeon a všichni zpívali.

Na titul Zlatého Ámose, tedy na první místo, to nakonec bohužel nestačilo, ale i přesto se jedná o velký úspěch. Umístění v TOP 6 je skvělým výsledkem, a to nejen pro Milana Arnera, ale také pro jeho studenty a pro celou školu. Všichni jeho kolegové i žáci jsou na něho moc pyšní a i když v anketě nezvítězil, tak pro ně bude vždy tím jediným Zlatým Ámosem!

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

PaedDr. Martina Helešicová
ředitelka
MŠ, ZŠ, PŠ a ZUŠ pro zrakově postižené

Tel: 220 515 124
info@skolajj.cz
http://www.skolajj.cz/

Škola Jaroslava Ježka

Mateřská škola, základní škola, praktická škola a základní umělecká škola pro zrakově postižené

Loretánská 19 a 17, 118 00 Praha 1
tel.:220 51 52 64
e-mail: info@skolajj.cz

Škola Jaroslava Ježka, MŠ, ZŠ, PRŠ a ZUŠ pro zrakově postižené bude zřejmě nejstarší školou mezi PŘO MŠMT. Byla založena v roce 1807 jako Hradčanský slepecký ústav. Jméno hudebního skladatele Jaroslava Ježka, o kterém je známo, že velmi špatně viděl a který byl žákem školy, máme v názvu od roku 1992. Školy a školská zařízení sídlí ve dvou historických a památkově chráněných budovách, což je naše největší radost i starost. Radostí je skutečný genius loci, vědomí toho, že jsme součástí více než 200 let dlouhé historie výchovy a vzdělávání dětí s těžkým zrakovým postižením v českých zemích, krásné okolí a dvě zahrady. Starost nám dělají zejména potřebná péče o historické budovy v blízkosti Pražského hradu, nemožnost větších stavebních úprav ve škole či na zahradách a parkování v pěší zóně. Přesto by nikdo, kdo zde strávil pár let, „naši" školu nevyměnil.

Školu Jaroslava Ježka navštěvuje zhruba 85 žáků, jsme tedy menší školou rodinného typu. Máme 1 oddělení MŠ, 1. – 10. r. ZŠ, 2 třídy ZŠ speciální, praktickou školu dvouletou a ZUŠ. Většina dětí a žáků má 4. a 5. stupeň podpůrných opatření, proto je ve třídách nejčastěji 6 žáků. Zhruba 30 žáků, spíše z 2. stupně a praktické školy, je ve dnech výuky ubytováno na internátě. Denně docházející žáci tráví dobu po vyučování v družině nebo ve školním klubu. Škola má vlastní kuchyni, která zajišťuje celodenní stravování dětí a žáků, obědy či večeře zaměstnanců.

Součástí školy je speciálně pedagogické centrum, které mj. poskytuje poradenské služby a odbornou péči dětem a žákům s postižením zraku, které chodí do škol hlavního vzdělávacího proudu. Dále pak zajišťuje poradenství rodičům, učitelům a asistentům pedagoga těchto žáků, školí a sleduje nové trendy v oboru, půjčuje pomůcky a monitoruje jejich nabídku na trhu. Všichni jeho speciální pedagogové jsou zkušení tyflopedi a je výhodou, že i psycholožka, která pracuje pro SPC i pro školu, již má se zrakově postiženou klientelou víceletou zkušenost.

Činnost školy je zaměřena na výchovu a vzdělávání nevidomých a těžce zrakově postižených dětí a žáků popř. dětí a žáků, kteří mají kromě zrakového postižení i jiné zdravotní postižení či znevýhodnění (např. mentální nebo tělesné, vady řeči a sluchu, poruchy učení, PAS). Škola podporuje všestranný rozvoj žáků, nesoustředí se pouze na výuku ve škole. Z hlediska budoucí profesní orientace žáků ZŠ jsou důležité výuka cizích jazyků, informatika – zejména obsluha náročných kompenzačních pomůcek, hudební vzdělávání na základní umělecké škole a všechny manuální činnosti. Všem dětem a žákům je pak individuálně podle jejich potřeb přizpůsobena speciální péče (např. prostorová orientace a samostatný pohyb, technika chůze s bílou holí, zraková terapie, tyflopedická péče, psaní na PC klávesnici, informatika, sociální dovednosti, logopedická péče, muzikoterapie, canisterapie). Právě předměty speciální péče jsou nejnáročnější na odbornost a kvalifikaci pedagogů a dovednosti na nich získané nejvíce ovlivňují začlenění do komunity vidomých, samostatnost a soběstačnost. Nabízíme i velké množství mimoškolních aktivit ať již v rámci pedagogiky volného času v družině, školním klubu a na internátě nebo ve spolupráci s jinými organizacemi (sportovní oddíly, tyfloturistický oddíl, hipoterapie).

Zaměřeno na: Hlavní město Praha

PaedDr. Martina Helešicová
ředitelka
MŠ, ZŠ, PŠ a ZUŠ pro zrakově postižené

Tel: 220 515 124
info@skolajj.cz
http://www.skolajj.cz/

Škola Jaroslava Ježka

Mateřská škola, základní škola, praktická škola a základní umělecká škola pro zrakově postižené

Loretánská 19 a 17, 118 00 Praha 1
tel.:220 51 52 64
e-mail: info@skolajj.cz

Škola Jaroslava Ježka je v Čechách svým po celou dobu existence trvajícím zaměřením a dlouholetou tradicí jedinečná, je fakultní školou Pedagogické fakulty UK, ale velmi často se na nás obracejí studenti speciální pedagogiky z jiných fakult, kteří by u nás rádi absolvovali pedagogickou praxi či získávali podklady pro bakalářské a diplomové práce. Poptávka je větší, než jsme schopni uspokojit. Četná přítomnost cizích osob ve výuce není dobře vnímána ani žáky, zejména staršími. Je zřejmé, že inkluzivní vzdělávání rozptýlilo žáky do běžných škol, a pro studenty není lehké zajistit si např. praxi u nevidomého dítěte v běžné škole, neboť pedagogové se necítí být kompetentní vést praxi zaměřenou na žáka s těžkým zrakovým postižením. Snažíme se o osvětu u rodičů i laické veřejnosti - www.skolajj.cz, www.integracezrak.cz. Poměrně často se na nás někdo obrací s dotazy, které se obecně týkají problematiky nevidomých (chce popsat výrobek v Braillově písmu, chce zpřístupnit web pro nevidomé atd.)

U dětí podporujeme a rozvíjíme hudební nadání. V rámci ZUŠ vyučujeme hru na klavír, housle, dechové nástroje. Veřejně viditelný a velmi aktivní je zejména náš školní pěvecký sbor. Společně se svou dlouholetou sbormistryní se v průběhu roku účastní různých vystoupení a soutěží. Vystupuje na akcích Prahy 1 (např. zahajování velikonočních a vánočních trhů, vysazování lípy primátorem, vystoupení v domově pro seniory), opakovaně se sbor účastní přehlídek a festivalů (vystoupení v rámci celostátního festivalu ZUŠ v ČR „ZUŠ Open," Tmavomodrého festivalu v Brně, muzikantského festivalu Jarní petrklíč, na kterém náš sbor opakovaně zvítězil). Zajímavé osobnosti z oblasti kultury a vědy přivádí pravidelně na besedy herečka Eva Miláčková. Pro starší žáky chystá i poutavé přednášky o významných českých spisovatelkách a spisovatelích. Spolupracujeme s blízkou veřejnou knihovnou. Každé 2 roky pořádáme celostátní soutěž ve čtení Braillova písma.

Za důležité považujeme všechny pohybové aktivity žáků. Kromě běžné náplně hodin TV, chodí žáci plavat, hrají upravené verze míčových her, jezdí na tandemu, příležitostně hrají bowling, věnují se atletice, v zimě běžeckému lyžování. Nejvíce se zaměřujeme na sporty pro zrakově postižené – goalball, showdown, zvuková střelba. Školní družstva se účastní soutěží, soustředění i každoročních celostátních sportovních her. Někdy akce sami pořádáme.

Při své činnosti nejvíce spolupracujeme se školami a institucemi, které se více či méně věnují problematice dětí, žáků či dospělých s těžkým zrakovým postižením (např. Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých, Nadační fondy Světluška, Leontinka a Mathilda, Asociace rodičů a přátel dětí se zrakovým postižením). Nadační fondy opakovaně finančně podporují některé aktivity žáků či nákup pomůcek.

Cílem týmu pedagogických pracovníků školy je vychovat z nevidomých a těžce zrakově postižených dětí v maximální možné míře vzdělané, samostatné, soběstačné a spokojené občany, kteří se o sebe dokážou postarat a dle svých možností se i pracovně uplatní. Žijí ve světě vidomých, ale mají i přátele a kontakty na komunitu osob se stejným hendikepem, mají své sporty a jiné aktivity. Právě teď víme, že všichni naši vycházející žáci ZŠ úspěšně vykonali JPZ a byli přijati na vybranou střední školu. Odměnou je nám, když za pár let zjistíme, že jsme je na další studium a cestu životem dobře připravili.

Videa—informace o projevech traumatu u dětí

Kamila Badová
Projektová manažerka
Obecně prospěšná společnost Sirius, o.p.s.
Tel: +420 606 704 739
kamila.badova@opssirius.cz
www.nadacesirius.cz

Pracujete s dětmi? A máte ve svém okolí dítě, které je nadměrně neklidné, zamlklé, drzé, nespolupracuje nebo je dokonce agresivní? Zamýšleli jste se někdy nad příčinou takového chování? Je opravdu „zlobivé“, nebo se jedná o projev traumatizace a volání o pomoc?

Trauma? Jak poznám, že se jedná o trauma? Může se týkat i mě, mých dětí či blízkých?

Pokud si kladete obdobné otázky a máte zájem dozvědět se více o traumatu, jak funguje mozek pod vlivem traumatu, jaké má trauma dopady na chování dětí a jakým způsobem s dětmi či dospělými zasaženými traumatem jednat, **navštivte nové webové stránky** [www.jaknatrauma.eu.](http://www.jaknatrauma.eu)

V sekci „videa“ naleznete 11 krátkých videí, která vám pomohou pochopit děti, ale i dospělé, kteří prožili či prožívají něco traumatického, a získat tím podporu pro vlastní práci nebo život. K videím se můžete libovolně vracet dle vašich potřeb a zájmu. Videa jsou dostupná zdarma a bez registrace.

Tato videa https://www.jaknatrauma.eu/category/1 jsou určena všem, kteří poskytují služby dětem i dospělým a můžou se s traumatem setkávat při své každodenní činnosti.

Osob, které prožily nebo prožívají mimořádně náročné, až traumatizující události, je kolem nás mnoho. Když se nám podaří porozumět, proč a jak se traumatizované děti chovají a co se jim může odehrávat v jejich myslích, pak jim můžeme pomoci. **Pro účinnou pomoc potřebujeme rozumět, co je trauma a jak na něj.**

Jak je to s dětmi v institucionální péči?

U dětí v institucionální péči nacházíme celou řadu negativních faktorů, které souvisí s nepříznivými životními okolnostmi. Už jen pro kumulaci rizikových faktorů v rodině a osobní historii je možné děti a mladistvé v institucionální výchově považovat za více ohrožené zneužíváním návykových látek, sebevražedným a sebepoškozujícím jednáním nebo rizikovým sexuálním chováním. U řady z nich lze předpokládat prožitá traumata. Ze starších i současných výzkumných studií vyplývá, že řada dětí a adolescentů v institucionální výchově má traumatické zážitky. Za mnohými projevy rizikového chování (např.: užívání drog, agrese, sebevražedné nebo sebepoškozující chování, rizikové sexuální chování aj.) se může skrývat prožité trauma v raném dětství. V důsledku komplexních dopadů traumatu a nejasných informacích o konkrétních prožitcích dítěte může i nevědomě dojít k retraumatizování vlivem nevhodně použité intervence. Retraumatizace může být vyvolána i nepředpokládaným spouštěčem (např. hlas dospělého, regresivní nebo expresivní metody, nevhodný dotek a kontakt, vyvolaný flasback aj.).

Trauma se může manifestovat v dalších různých projevech chování. Někteří jedinci jsou příliš otevření, mohou se u nich projevovat externalizované poruchy chování. Tyto děti a adolescenti mohou být provokativní, testující autority. Nebo mohou být stažení, úzkostní, uzavření, tzv. „příliš hodné děti,“ s projevy internalizovaných poruch chování.

Mějme ovšem na paměti, že i přes nepřízeň životních a rodinných podmínek nebo i přes komplikovaný osobnostní vývoj řada těchto dětí složité životní období překoná. V dospělosti mohou být tyto děti úspěšné a spokojené, a pokud obtíže překonají, bývají vysoce odolné a umí se pružně přizpůsobovat i v náročných podmínkách. **Na úspěch nebo neúspěch těchto dětí v zařazení do společnosti mají silný vliv právě pracovníci v zařízeních institucionální výchovy. Výrazně pozitivním faktorem jsou podpůrné a motivující vztahy, osobní zájem a snaha posilovat odolnost dětí.**

(Zdroj: Děti s projevy delikventního chování v institucionální výchově. Zpráva z odborného a terénního výzkumu 2016–2018, Mgr. Mirka Palkosková a kolektiv autorů)

www.jaknatrauma.eu

Děkujeme všem přispěvatelům za příspěvky

Další vydání: podzim 2023

Napište nám své náměty pro příští vydání. Sdílejte s námi své zkušenosti.

Nebo nám napište o akci, kterou pořádáte.

Na adresu:

ctvrtletnik@msmt.cz

Čtvrtletník pro přímo řízené organizace MŠMT Číslo 2/2023, vyšlo dne 26. 6. 2023.
Vydává elektronicky Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Uzávěrka tohoto čísla byla 25. června 2023.
Odpovědná osoba za redakci a grafiku: Mgr. Kamila Dürichová
e-mail: Kamila.Durichova@msmt.cz